

SVENLJUNGA
KOMMUN

modell

plan

policy

program

regel

regel

Beslut om bildande av
Naturreservatet Buttorps forsar i
Svenljunga kommun

riktlinje

rutin

strategi

taxa

.....
Beslutat av: Kommunfullmäktige

Beslutandedatum: 2018-04-16 § 80

Ansvarig: Kommunekolog

Revideras: Vid behov

Följas upp: Årligen

Innehållsförteckning

Bilagor.....	2
Uppgifter om naturreservatet	3
Beslut om bildande m.m.	3
Syftet med naturreservatet	4
Skäl för beslutet.....	5
Beslut om föreskrifter	5
A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområdet.....	5
B. Föreskrifter om att tåla visst intrång	6
C. Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet.	7
Bedömning och motivering.....	7
Beskrivning av naturreservatet.....	7
Motivering av beslutet samt förtydligande av föreskrifter.....	8
Konsekvensutredning	10
Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser.	10
Ärendets handläggning	11
Upplysningar	13
Ersättningstalan	13
Kungörelse.....	14
Hur man överklagar	14

Bilagor

Bilaga 1.	Översiktskarta
Bilaga 2.	Beslutskarta
Bilaga 3A+3B.	Kartor till föreskrifter
Bilaga 4.	Skötselplan
Bilaga 5.	Sakägarförteckning
Bilaga 6.	Samrådsredogörelse, M Carlsson
Bilaga 7.	Sändlista

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Naturreservatet Buttorps forsar
NVR ID:	2045637
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Svenljunga
Ungefärlig mittpunkt:	N 6386113, E 127586 SWEREF99 13:30
Lägesbeskrivning:	2 km norr om Sexdrega samhälle
Fastigheter och ägare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 5)
Nyttjanderättsinnehavare:	Enligt sakägarförteckning (bilaga 5)
Areal (ha):	18,5 hektar varav 5 hektar vatten
Förvaltare:	Svenljunga kommun
Natura 2000-beteckning:	Ej aktuellt
Naturgeografisk region:	Sydsvenska höglandets västdel

Beslut om bildande m.m.

Svenljunga kommun förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Buttorps forsar.

Beslutet riktar sig till allmänheten, fastighetsägare och innehavare av särskild rätt, vars rättigheter att använda mark- och vattenområden berörs inom reservatsområdet.

Svenljunga kommun har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Interimistiskt förbud, enligt Miljöbalken 7 kap § 24 den 2013-10-21, dnr 2013.035-435
- Förlängning av interimistiskt förbud, enligt Miljöbalken 7 kap § 24, den 2016-10-02, dnr 2013.035-435.

Svenljunga kommun beslutar att ovanstående beslut om interimistiskt förbud ersätts med nu aktuellt beslut om naturreservat när detta vunnit laga kraft.

Svenljunga kommun är förvaltare av naturreservatet.

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara och utveckla de biologiskt värdefulla biotoperna kring Buttorp.
- Bevara, restaurera och underhålla uppväxtmiljöer, vandringsvägar och lekomyråden för öring.
- Bevara goda förutsättningar för ett rikt vattenanknutet fågelliv med karaktärsarter såsom forsärla, strömstare och drillsnäppa.
- Bevara och utveckla biotopens förutsättningar för andra skyddsvärda arter, som t.ex. flodpärlmussla och utter, så att de kan etablera sig.
- Medverka till att en hög ekologisk status enligt EU:s ramdirektiv för vatten uppnås och sedan bibehålls.
- Tillgängliggöra kunskap och informera om områdets värden.
- Tillgängliggöra området för de boende i Sexdrega samhälle, resten av kommunen samt besökare, med möjlighet till sportfiske.
- Bevara och utveckla förutsättningarna för de värdefulla naturtyperna lövsumpskog samt ädellövskogar.

Naturreservatet innehåller också fornlämningar och andra kulturhistoriska element, vilka genom förvaltningen av naturreservatet ska synliggöras och utgör viktiga element för att förstå landskapets utseende och funktion.

Syftet ska tryggas genom att:

- Återställa forsen genom att riva ut vandringshinder.
- Sköta lekbottnar så att där finns bra lekgrus och goda förutsättningar för öringens lek.
- Placera ut block och stora stenar i vattendraget för ståndplatser samt variationsrika vattenmiljöer, och därmed gynna öringens uppväxtområden.
- Skapa goda förutsättningar för fiske- och naturturism.
- Skydda trädmiljöer mot avverkning i produktionssyfte och bibehålla eller öka lövinslaget.
- Sköta områdets landmiljöer så att det skapas en rik lövblandskog med gamla träd och rikligt med multnande ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.
- Fylla igen diken för att återskapa naturliga flöden och sumpskogar.
- Anlägga och underhålla anordningar för friluftslivet.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

Skäl för beslutet

Skälen för reservatet är att bevara och utveckla kärnområdet i en sammanhållen, 3 mil lång värdefull åsträcka utan definitiva vandringshinder och barriärer. Skälen är också att gynna den stationära och storvuxna Åtranöringen, samt att tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Vid Buttorp finns en av södra Sveriges få naturliga forsar av sin storlek. Buttorpsforsen har en naturlig kvill med trädbevuxna små öar. Naturligt strömmande och forsande vattendrag är avgörande för öringen. Antalet öringar har minskat drastiskt i antal i Åtran sedan senare halvan av 1900-talet. Karaktärsarter för naturliga vattendrag och forsande vatten som drillsnäppa, forsärla och strömstare häckar inom reservatet.

Åtran vid Buttorp omges av lövskogar med betydelse för biologisk mångfald. Inom reservatet finns flera signalarter för skyddsvärd skog och skyddade arter som groddjur och orkidéer.

De vackra miljöerna kring Buttorp vid Åtran är viktiga närrekreationsmiljöer för de närboende och ett betydande område för fisketurism.

Området skulle påverkas mycket negativt om strandskogarna avverkades. Strandskogarna ger skugga och näring till vattendragets organismer och stabiliserar strandzonen.

Strandskogar är bland de artrikaste naturtyper som vi har i Sverige.

Utbyggnad av vattenkraft eller andra åtgärder i vattendraget som innebär rensning av åfåran eller som minskar vattentillgången i den naturliga åfåran påverkar alla de arter som är beroende av naturligt forsande vattendrag och kvillmiljöer.

Återställning av tidigare påverkade delar av vattendraget, främst forsarna, och att gynna lövträd genom gallring av gran och i viss mån sly är mycket positivt för områdets naturvärden.

Beslut om föreskrifter

Föreskrifter för markägare och allmänhet

A. Föreskrifter om inskränkningar i rätten att använda mark och vattenområdet.

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Utnyttja vattnet för vattenkraft eller avleda vatten.
3. Anlägga väg.
4. Uppföra mast, antenn, torn, vindkraftverk eller liknande.
5. Anlägga luft- eller markledning.
6. Stängsla och hägna på annan plats än i betesmarker.

7. Borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna.
8. Avverka skog, eller utföra annan skogsbruksåtgärd.
9. Ta bort träd.
10. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle. Träd som har fallit eller riskerar att falla över vägar, stigar eller villatomter får flyttas till annan plats inom reservatet.
11. Plantera in främmande djur- eller växtart. Gäller ej utplantering av öring eller flodpärlmussla som har godkänts av Svenljunga kommun och Länsstyrelsen Västra Götaland.
12. Bedriva täkt i någon form.
13. Gödsla skogs- eller äng/betesmark.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- *När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår under B.*
- *Vid reparation och underhåll av befintliga vägar och ledningar.*

Fiske, kräftfiske och jakt regleras inte i reservatsföreskrifterna. Svenljunga kommun deltar i Fiskevårdsområdenas "öringgrupp". Öringgruppen består av representanter från 4 fiskevårdsområden samt kommunen, för att ha en enhetlig förvaltning av ätranöringen.

Kommunen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

B. Föreskrifter om att tåla visst intrång

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Utmärkning av naturreservatet i terrängen.
2. Skötsel av stigar samt uppsättning av informationstavlor och bänkar.
3. Gallring, röjning och grävning av sandblottor på land, samt skötsel av åbottnen.
4. Avverkning av träd för att gynna den biologiska mångfalden.
5. Genomföra undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.
6. Anläggning grillplats.
7. Renovering och skötsel av bron, samt utrivning av dämme.
8. Återställning av kvill samt flottledsrensat vattendrag. Block som ej utgör viktig kulturlämning får flyttas ner i ån.
9. Igentäppning eller igenfyllning av diken i sumpskogen.

I den till detta beslut hörande karta (bilaga 3A) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas gällande B1, B2 och B6.

I den till detta beslut hörande karta (bilaga 3B) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtagas gällande B3, B4, B7, B8 och B9.

Utrivning av dämme kräver tillstånd enligt miljöbalken. Kommunen kan enligt miljöbalken, 28 kapitel 10§, Särskild tvångsrätt för vattenverksamhet, söka tillstånd hos mark- och miljödomstolen på fastighet som tillhör någon annan.

Enligt Lag 1998:812 med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, 2 kapitel 5§, har kommuner rådighet att bedriva sådan vattenverksamhet som är önskvärd från allmän miljösynpunkt och som främjar fisket.

C. Föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet. (Föreskrifter enligt Miljöbalken 7 kap. 30§)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Framföra motordrivet fordon annat än över bron. Föreskriften gäller inte mark och sakägare vid skötsel enligt skötselplanen eller skötsel av anläggningar, eller skötsel och renoveringsarbeten av bron.
2. Utplantera främmande växt- eller djurart. Gäller ej utplantering av öring eller flodpärlmussla som har godkänts av Svenljunga kommun och Länsstyrelsen i Västra Götaland.
3. Göra upp eld på annan plats än anvisad.
4. Skada eller ta bort döda träd eller vindfällan.
5. Samla in mossor, lavar, insekter och gräva upp/plocka kärleväxter.
6. Skada eller göra åverkan på levande och/eller döda träd eller buskar.
7. Ställa upp husvagn eller husbil.
8. Tälta eller övernatta inom reservatet.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- *När förvaltaren, eller den som förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel och som framgår under B.*
- *När kommunen eller den kommunen utser, genomför naturinventeringar eller undersökningar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapssyfte.*

Fiske, kräftfiske och jakt regleras inte i reservatsföreskrifterna.

Bedömning och motivering

Beskrivning av naturreservatet

Buttorp ligger strax norr om Sexdrega samhälle i Svenljunga kommuns norra delar. Naturreservatet utgörs främst av ån Ätran med stränder. I reservatet finns tre forsar. Buttorpsforsen, i de centrala delarna av reservatet, är den största av forsarna.

De högsta naturvärdena inom reservatet finns i Buttorpsforsen med dess kvill och de naturskogsartade blandädellövskogarna som omger den. Även strandskogarna norr om forsens har höga naturvärden, bland annat blandsumpskogar och källmarker.

Vid inventering inför reservatsbildningen hittades ett flertal naturvårdsarter, samt signalarter för skyddsvärd skog, bland annat korallrot, drillsnäppa och kärrfibbla. Även karaktärsarter som strömstare och forsärla häckar inom reservatet.

Vid Buttorpsforsen finns flera byggnadsrester av äldre tiders kraftutvinning. På den västra sidan finns rester av en kvarn och på den östra kan man se ruinerna av den såg som tidigare fanns där. Forsen är idag ett partiellt vandringshinder på grund av en äldre dammbyggnad under bron.

I reservatet mynnar Hålabäcken som är en viktig lek- och uppväxtplats för öring.

Det finns två luftledningar dragna över Ätran och genom reservatet.

Motivering av beslutet samt förtydligande av föreskrifter

I punkterna A1- A13 samt C1-C8 förbjuds sådana aktiviteter som kan påverka områdets naturvärden negativt eller störa den naturliga utvecklingen hos områdets naturtyper, växter och djur. Punkt A6, A1 samt C7-C8 kan även påverka friluftslivets möjlighet att använda området.

I punkt A2 förbjuds all form av utnyttjande av vattnet för vattenkraft som kan minska fiskar och andra arters möjlighet att röra sig fritt i vattendraget. Fria vandringsvägar för arter gör att deras möjligheter att hitta lämpliga biotoper för reproduktion eller uppväxt ökar. Naturligt forsande och kvillande vattendrag är mycket värdefulla och rika på olika habitat och substrat för många arter. Åtgärder som minskar denna naturtyp är förbjudna. Anmälan om vattenverksamhet för åtgärder i vattenområde ska alltid göras till Länsstyrelsen.

I punkterna A3-A5, A7, A12 anges de förbjudna åtgärder som ianspråk tar mark och kräver att vegetation i större utsträckning tas bort. Detta skulle skada de värdefulla kantskogarna som är så betydelsefulla kring ett vattendrag. Även upplevelsevärdena för friluftslivet av den orörda naturen skulle bli påtaglig.

A8-A10 anger att det är förbjudet att skada de värdefulla kantskogarna. Även döende eller döda träd har en mycket viktig roll att spela i det naturliga ekosystemet. Bristen på död ved i landskapet och i reservatet är stor. Till skydd för skogarnas höga naturvärden krävs att de inte utsätts för någon form av skogsbruk utan att man tillåter dem att utvecklas fritt framöver. Genom bildande av ett naturreservat säkerställs detta.

.....

För att bevara de lövdominerande skogarna är det också viktigt att man genom skötselåtgärder motverkar att granen blir alltför dominant. Genom bildandet av ett naturreservat möjliggörs att en sådan skötsel kan finansieras och samordnas av Svenljunga kommun.

Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom reservatet, ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Dispens för att underhålla skjut- och siktgator medges för röjning av klenare sly och kvistar. Klenare sly och kvistar har sällan hunnit utveckla sådana naturvärden att åtgärden är skadlig.

Dispens medges även för att avlägsna träd som riskerar att skada byggnader, eller bron.

Träd som är under 2 meter och som står på eller intill bron får utan samråd avlägsnas av fastighetsägaren eller den som är utsedd av att sköta bron. Även ris och död ved som fastnat under bron får avlägsnas utan dispens av kommunen så länge den omgivande biologin inte störs. Var försiktig med häckande fåglar som bor under bron, dessa får inte störas.

I punkt A6 förbjuds att stängsla eller hägna på annan plats än i betesmarker. Dispens för nya betesmarker kan bli aktuellt i skötselområde 4. Om nya stängsel eller hägnader inom reservatet behövs av någon anledning kan de eventuellt villkoras om grindar eller andra anordningar för friluftslivets möjlighet att passera finns.

I punkt A11 och C2 förbjuds utplantering av växter och djur, med undantag för tillståndsgiven inplantering av fisk och flodpärlmussla. Inplantering av växter och djur i reservatet kan störa den naturliga utvecklingen av de vegetationstyper och det växt- och djurliv som reservatet syftar till att bevara och främja. Signalkräfta finns inom reservatet och har sedan 2016 klassats som invasiv art. Andra myndigheters regler kring signalkräfta gäller.

I punkt A13 förbjuds gödning av skogs- eller ängs-betesmark då detta påverkar den naturliga florin.

I punkt B1, B2, B6 medges utmärkning av reservatet, uppsättande av informationstavlor och iordningsställande/underhåll av anläggningar för friluftslivet. Information om reservatet samt anläggningar för friluftslivet bedöms idag ofta som angeläget för att tillmötesgå det rörliga friluftslivet.

I punkt B3, B4, B7, B8 och B9 medges skötsel och restaurering av naturvärdena i reservatet. Dessa naturvärden kräver skötsel eller restaurering för att kunna bibehållas eller utvecklas, och behövs därför för att syftet med naturreservatet ska kunna uppnås.

Restaurering av kvill samt utrivning av dämme får inte skada kulturlämningar. Anmälan eller tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken krävs.

Åtgärder enligt B9 får inte påverka hydrologin utanför reservatet på ett sätt som skadar allmänna eller enskilda intressen. Anmälan eller tillstånd enligt Miljöbalken 11 kap krävs för åtgärderna.

I punkt B5 medges undersökningar för uppföljning. Forskning och uppföljning ingår som en naturlig del i reservat av denna karaktär.

I B7 medges att renovering och skötsel av bron ska tålas. Åtgärder på bron kan kräva tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken.

I punkt C1 regleras terrängkörning. Terrängkörning regleras i huvudsak i terrängkörningslagen, men förtydligas i denna föreskrift. Föreskriften syftar till att minimera skador på mark och vegetation.

I punkt C4 och C6 förbjuds försakande av skada på levande och döda träd, buskar och stubbar. Skogens träd är betydande för reservatets värde och får inte skadas.

I C5 förbjuds att samla in mossor, lavar, insekter och eller gräva upp/plocka kärlväxter.

I punkt C7 och C8 förbjuds att ställa upp husvagn/husbil, tälta eller övernatta i reservatet då detta kan störa det rörliga friluftslivet samt skada naturvärden på platsen.

I punkt C3 anges att det är förbjudet att elda på annat än angiven plats. Detta för att minimera risken för skador på närstående träd eller att elden ska sprida sig.

Fiskeregler för fisk och kräftor regleras inte i reservatsföreskrifterna.

Konsekvensutredning

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Svenljunga kommun att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap. 30 § MB innebär så begränsade kostnadsmissiga och andra konsekvenser att det saknas skäl för konsekvensutredning av regelgivning.

Beslutets förenlighet med riksintressen, planer och områdesbestämmelser.

Riksintressen:

Inga riksintressen berörs

Översiktsplan:

I Svenljunga kommuns översiktsplan, ÖP -94, beskrivs både övre och nedre Buttorpsforsen. Nedre Buttorpsforsen bör bevaras på grund av sin betydelse för friluftsliv, landskapsbild och fauna. Övre Buttorpsforsen bedöms ha mycket stora bevarandevärden.

Regionalt värdefulla vatten för natur:

Från övre Buttorpsforsen, ca 300 meter nedströms bron, och upp till Åsunden är Ätran utpekad som regionalt värdefullt vatten av Länsstyrelsen. Skyddsvärdena är öring och fågelfauna; kungsfiskare, strömstare och forsärla. Hotbilden är vandringshinder, vattenreglering och skogsavverkning.

Värdefullt vatten, Fiskeriverket

Ätran är utpekad som nationellt värdefullt vatten enligt kriterierna i Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer, rapport 5666, mars 2007. Skyddsvärd stam av storvuxen strömstationär öringstam nämns i utpekandet.

Miljömål

Naturreseptatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, samt Ett rikt växt- och djurliv.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreseptatets syften kommer pågående mark- och vattenanvändning att avsevärt försvåras. Svenljunga kommun bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreseptat. Föreskrifterna är anpassade till naturreseptatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken finner Svenljunga kommun att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreseptatbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Ärendets handläggning

I Ätran har den ovanligt storvuxna Ätranöringen länge varit känd. Under 1900-talets senare halva har dess bestånd kraftigt minskat. Fiskeförbud på den infördes och Fiskeriverket skrev 1990 en översiktlig fiskevårdsplan för Ätran på sträckan Forsa-Ljungafors.

I Fiskeriverkets plan påpekades bl.a. att "större vattendrag med strömmande vatten och en naturlig öringstam som dessutom producerar stora öringar, är av olika skäl en sällsynthet i södra Sverige". Idén om att skapa ett längre sammanhängande öringvatten inklusive att förbättra Ätranöringens lek och uppväxtbiotoper har funnits under lång tid hos fiskevårdsområdena i Svenljunga kommuns norra delar. Hösten 2003 kontaktades kommunekologen i Svenljunga kommun av ordföranden i bl.a. Säkens fiskevårdsområde och i samband med detta föddes idén om att starta ett öringprojekt i Ätran, vilket sedermera kom att kallas "Projekt Ätranöring".

Hösten 2005 skickades den första ansökan in till Länsstyrelsen för "Projekt Ätranöring". En förstudie och åtgärdsplan skulle tas fram, och åtgärder från nämnda plan sedan genomföras. 2008 blev rapporten klar, "Åtgärdsplan för öring (*Salmo trutta*) i Ätran och dess biflöden på sträckan Forsa-Ljungafors", Per Sjöstrand, 2008.

2008 inleder fastighetsägaren av Buttorp 2:6 mfl en process om att ansöka om tillstånd till uttag av vattenkraft i Ätran vid Buttorpsforsen, och 2009 skickas en ansökan in till Mark- och miljödomstolen. Under 2011 återtog fastighetsägaren ansökan från mark- och miljödomstolen. Då inleddes en diskussion om att bilda ett naturreseptat för att skydda forsen.

Under februari 2012 kontaktas kommunen av företrädare för fastighetsägaren till Buttorp 2:6 och meddelar att fastighetsägaren avser att lämna in en ny ansökan om vattenkraft.

2012-10-19 inkom Tommy Williamsson och Christian Lindgren, Hillared med ett medborgarförslag om att bilda ett kommunalt reservat i Buttorp.

2013-04-29 beslutar Kommunstyrelsen att ställa sig positiv till reservat men att invänta bättre kommunal ekonomi.

2013-06-04 inkommer till kommunen kopia på ansökan om tillstånd till vattenkraft i Buttorp.

2013-10-22 beslutar Kommunstyrelsen i Svenljunga genom delegation till Miljö- och byggchefen om ett interimistiskt förbud i Buttorp för att skydda området inför kommande reservatsbildning.

Under 2014 gjorde Naturcentrum en förstudie inför reservatsbildningen. Den gav kommunen vägledning inför reservatsbildningsprocessens fortsatta planering och genomförande.

Under 2015 tog Naturcentrum fram ett förslag till skötselplan för reservatet. Sökanden av tillstånd till vattenkraft i Buttorp återtog sin ansökan från domstolen.

Under 2016 har beslutsdokument och kommunens förslag till skötselplan tagits fram och varit på samråd hos övriga myndigheter. Utstakning av preliminära reservatsgränser har gjorts i fält.

Under 2017 har samråd med sakägare genomförts. Ett företag från Naturvårdsverkets avropslista har värderat intrånget av reservatet, värderingen är godkänd av Naturvårdsverket. Ett annat företag från Naturvårdsverkets avropslista har kontaktat de berörda markägarna för förhandling. Förhandling pågår. Förslag till beslut om naturreservatet Buttorps forsar har skickats ut till sakägarna för föreläggande om yttrande enligt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken, §24. Samtliga sakägare har mottagit förslaget och getts möjlighet att yttra sig.

Samråd med andra myndigheter

Förslaget till naturreservat har remitterats till Sveriges geologiska undersökning (SGU), Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen och Trafikverket. Följande synpunkter har kommit in:

Länsstyrelsen i Västra Götaland:

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på att flera av åtgärderna i skötselplanen kan komma att kräva tillstånd eller anmälan om vattenverksamhet enligt 11 kap miljöbalken.

Länsstyrelsen har ett antal mindre redaktionella synpunkter angående rubriken på förstasidan, formulering i syftet samt formulering i åtgärdslistan.

- Svenljunga kommun ändrar i texten enligt Länsstyrelsens synpunkter.

Dämning eller igenväxning av dike får inte störa andra allmänna eller enskilda intressen. Tillstånd eller anmälan enligt 11 kap miljöbalken kan behövas för åtgärden.

- Svenljunga kommun ändrar i texten så att detta förtydligas där.

Trafikverket:

Bänkar och annat oeftergivligt material ska placeras utanför säkerhetszon, i detta fall mer än 7 meter från vägområdet. Bänkar ska inte kunna nås, och informationstavlan inte kunna läsas från den allmänna vägen.

- Svenljunga kommuns beslut följer Trafikverkets synpunkter.

Skogsstyrelsen:

Under punkt A10 bör även träd som faller vid villatomt tas med.

- Svenljunga kommun lägger till detta i texten.

Sveriges geologiska undersökning:

SGU önskar att de geologiska förutsättningarna kort beskrivs i skötselplanens naturbeskrivning.

- Svenljunga kommun lägger till detta i texten.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har lämnat sina synpunkter under arbetet med markåtkomsansökan, vilka har integrerats i beslutsdokumentet.

Samråd med föreningar

Svenljungabygdens Naturskyddsförening, Södra Älvsborgsborgs Naturskyddsförening, Södra Älvsborgs fiskevattenägarförbund, Västergötlands ornitologiska förening samt Sexdrega byalag har fått förslaget för kännedom och givits möjlighet att yttra sig.

Västra Götalands ornitologiska förening (VgOF) ser positivt på reservatet och bekräftar att området utgör viktig naturkärna för så väl häckande som rastande fåglar. De nämner drillsnäppa, forsärla och strömstare som arter att ta hänsyn till då de häckar i reservatet. VgOF vill uppmärksamma på att oförsiktig röjning kan skada fågellivet och att de gärna bistår med sin kunskap vid planering av åtgärder.

Svenljungabygdens naturskyddsförening ställer sig helt bakom VgOFs yttrande.

Samråd med sakägare

Under 2017 har samråd genomförts med sakägare.

Karin Appलगren har inga synpunkter på reservatet så länge det bara rör den del av hennes fastighet som är i vattnet. Sveaskog anser att igenläggning av diken kan vara en bra restaureringsåtgärd men att det bör förtydligas i beslutet att åtgärden inte ska vara på bekostnad av möjligheten att bruka marken utanför reservatet. Svenljunga kommun förtydligar i texten. Håkan Ölander vill att återställningen av forsen i södra delen av reservatet ska göras från den västra stranden vid fastighet Buttorp 2:6 och Sexdrega 2:10. Svenljunga kommun skriver in det i skötselplanen. Det går att lösa då det är på den sidan som ån är mest rensad, den östra sidan är redan återställd som kvill. Magnus Carlsson ifrågasätter framförallt om naturreservatets biologiska värden är så stora att naturreservatsbildning är motiverad. Med hänvisning till bland annat förstudien inför reservatsbildningen, utpekanden som Regionalt värdefullt vatten för natur och Värdefullt vatten, Fiskeriverket, så anser Svenljunga kommun att området motiverar områdesskydd med reservatsbildning. Resterande sammanfattning på Magnus Carlssons synpunkter redovisas i bilaga 6 till beslutet.

Samtliga berörda mark- och sakägare enligt bilaga 5 har förelagts enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att yttra sig över förslag till beslut med föreskrifter och skötselplan. Se sändlista.

Endast Magnus Carlsson ägare av fastighet Buttorp 2:6 inkom med yttrande efter föreläggandet. I yttrandet sägs inget nytt som påverkar kommunens bedömning av reservatets föreskrifter och skötsel. Svenljunga kommun kommer att besvara Magnus Carlssons övriga synpunkter utanför reservatsdokumenten.

Fastigheterna Buttorp 2:15 och Billeberg 4:16 har valt att få intrångsersättning. Avtal ännu inte skrivet. Buttorp 2:6 har inte godtagit den intrångsersättning eller köpesumma som kommunen via förhandlaren erbjudit.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Svenljunga kommun medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns synnerliga skäl får Svenljunga kommun helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap. 7 § miljöbalken).

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskyddsförordningen.
- Regler om strandskydd i miljöbalken.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Svenljunga kommun. Förvaltningen ska ske i samverkan med markägare och fiskevårdsområdesförening.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Svenljunga kommun. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Ersättningstalan

Om överenskommelse om ersättning inte kan träffas, måste sakägare som vill göra anspråk på ersättning eller inlösen väcka talan i Mark- och miljödomstolen som får avgöra ersättningsfrågan. Sådan talan måste enligt 31 kap. 13 § miljöbalken lämnas in till

Mark- och miljödomstolen inom ett år efter att detta beslut vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägaren rätten till ersättning.

Kungörelse

Beslutet kungöres på kommunens digitala anslagstavla den 20 april och i Borås tidning den 24 april.

Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Länsstyrelsen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Svenljunga kommun. Skickar du med vanlig post är adressen: Svenljunga kommun, 512 80 Svenljunga. Skickar du med e-post är adressen kansliet@svenljunga.se

Har överklagandet kommit in i rätt tid överlämnar kommunen överklagandet och handlingarna till Länsstyrelsen.

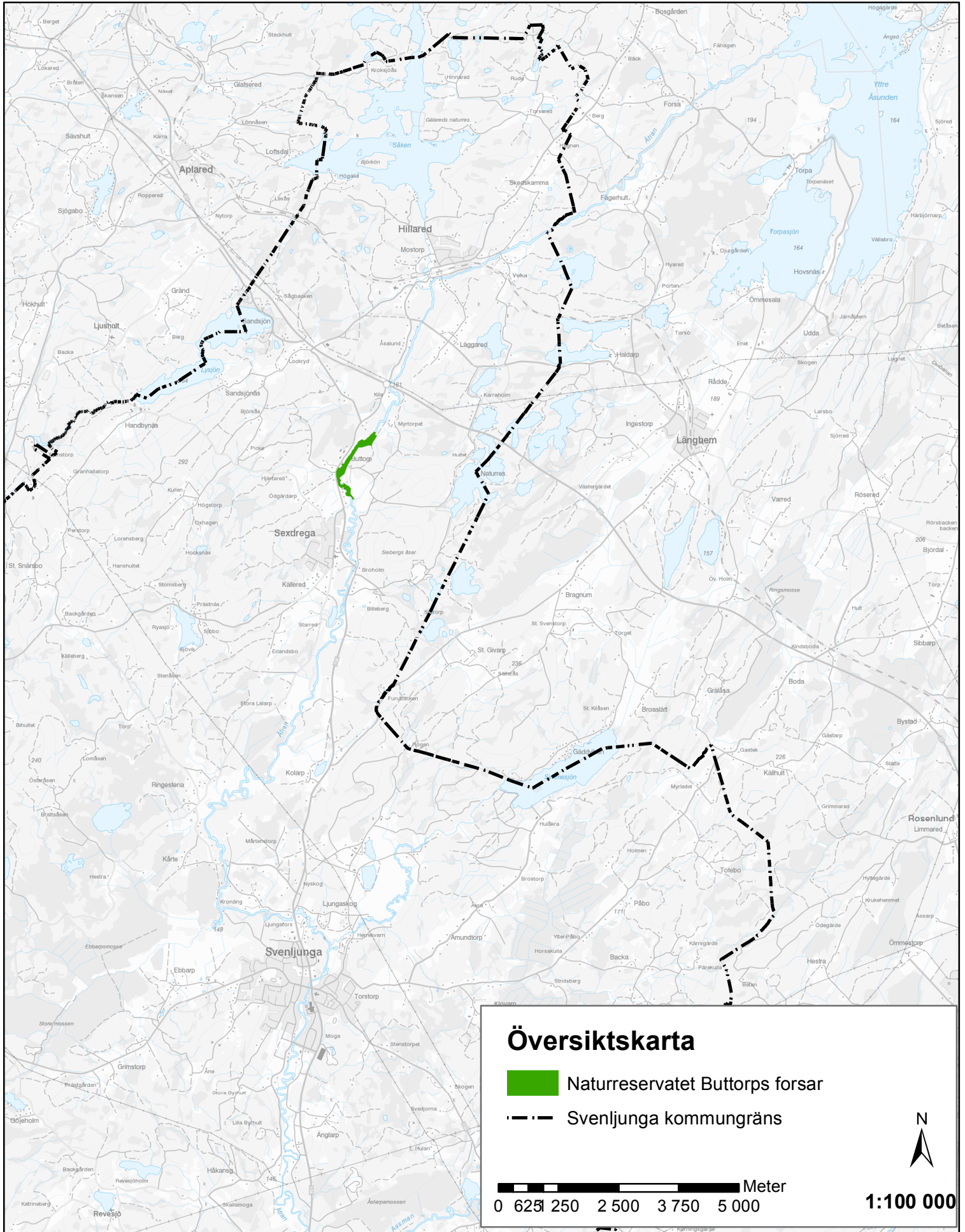
Överklagandet ska ha kommit in till Kommunen inom tre veckor från den dag du fick del av beslutet. Formellt anses du ha tagit del av beslutet den dag beslutet kungörs genom annons i Borås Tidning vilket beräknas ske inom 1-2 veckor efter beslutsdatum. Är du osäker på när tidsfristen om tre veckor löper ut så kan du kontakta kommunens handläggare i ärendet.

Överklagandet ska ske skriftligen. I skrivelsen ska du

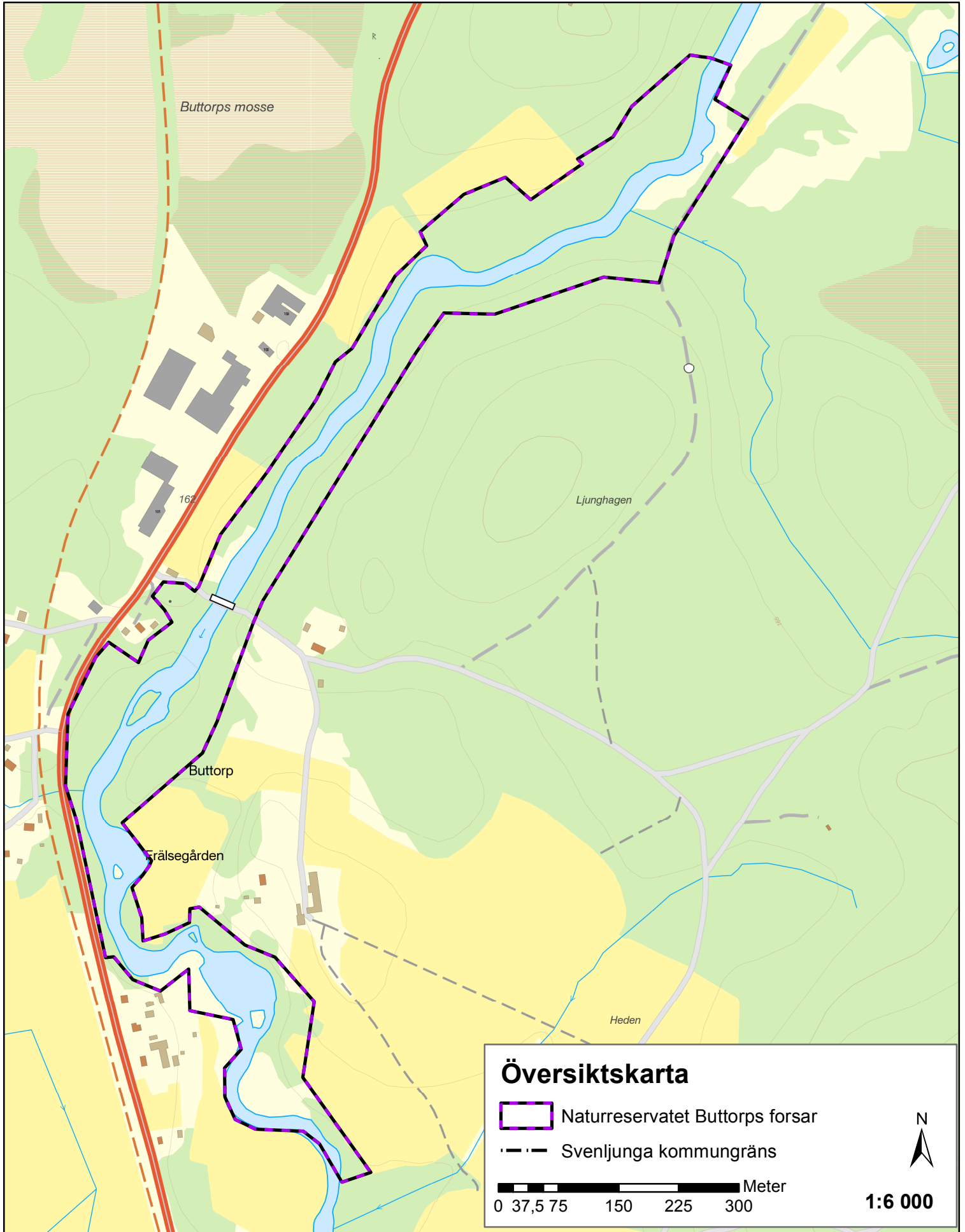
- tala om vilket beslut du överklagar genom att i rubrik eller ämnesrad ange naturreservatets namn, beslutsdatum, och diarienummer
- redogöra för hur du anser att beslutet ska ändras och varför
- uppge ditt namn, adress, eventuell e-postadress och telefonnummer

I detta ärende har Svenljunga kommuns Kommunfullmäktige beslutat. Naturvårdshandläggaren och Samhällsbyggnadschefen har varit föredragande.

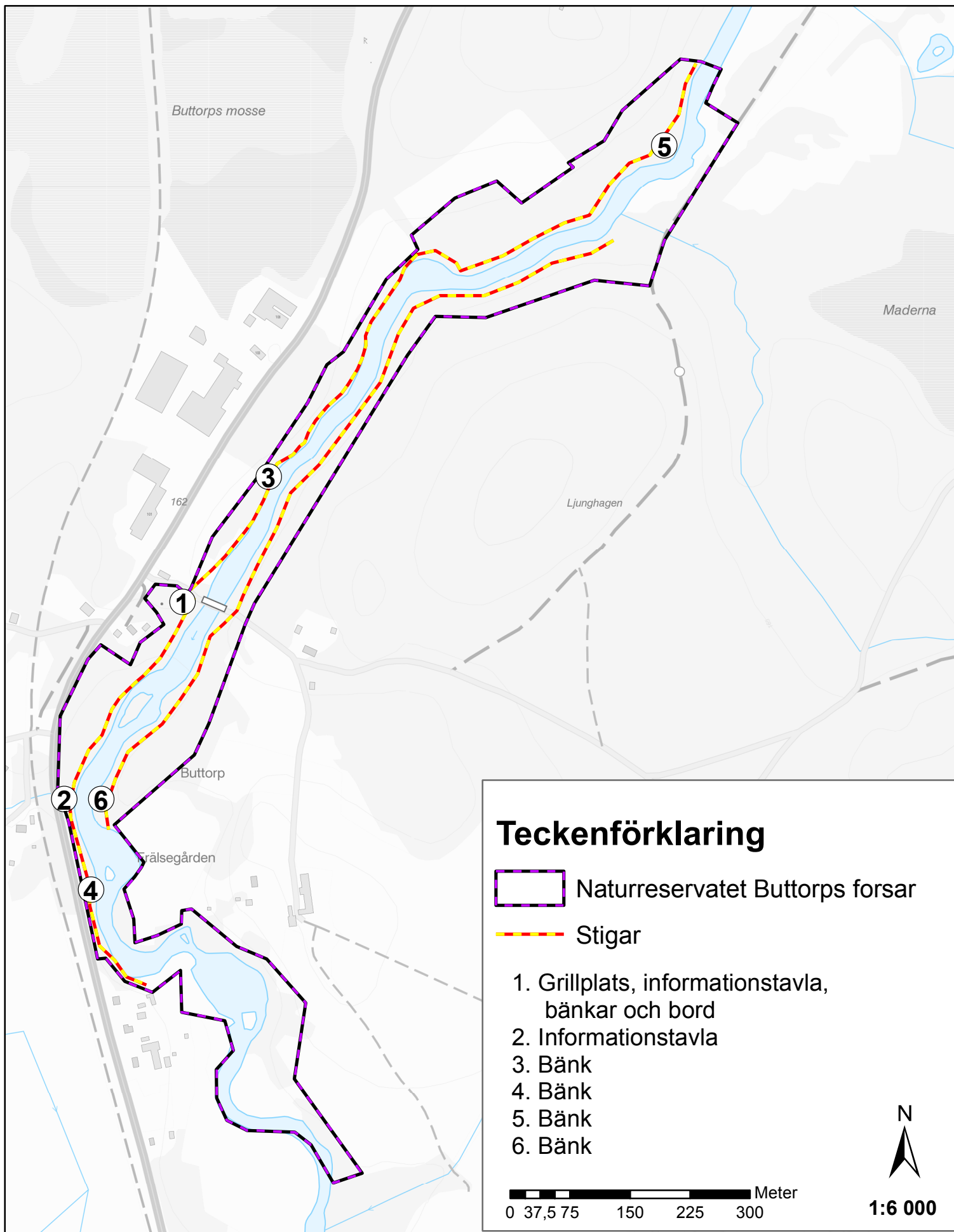
Bilaga 1 Översiktskarta

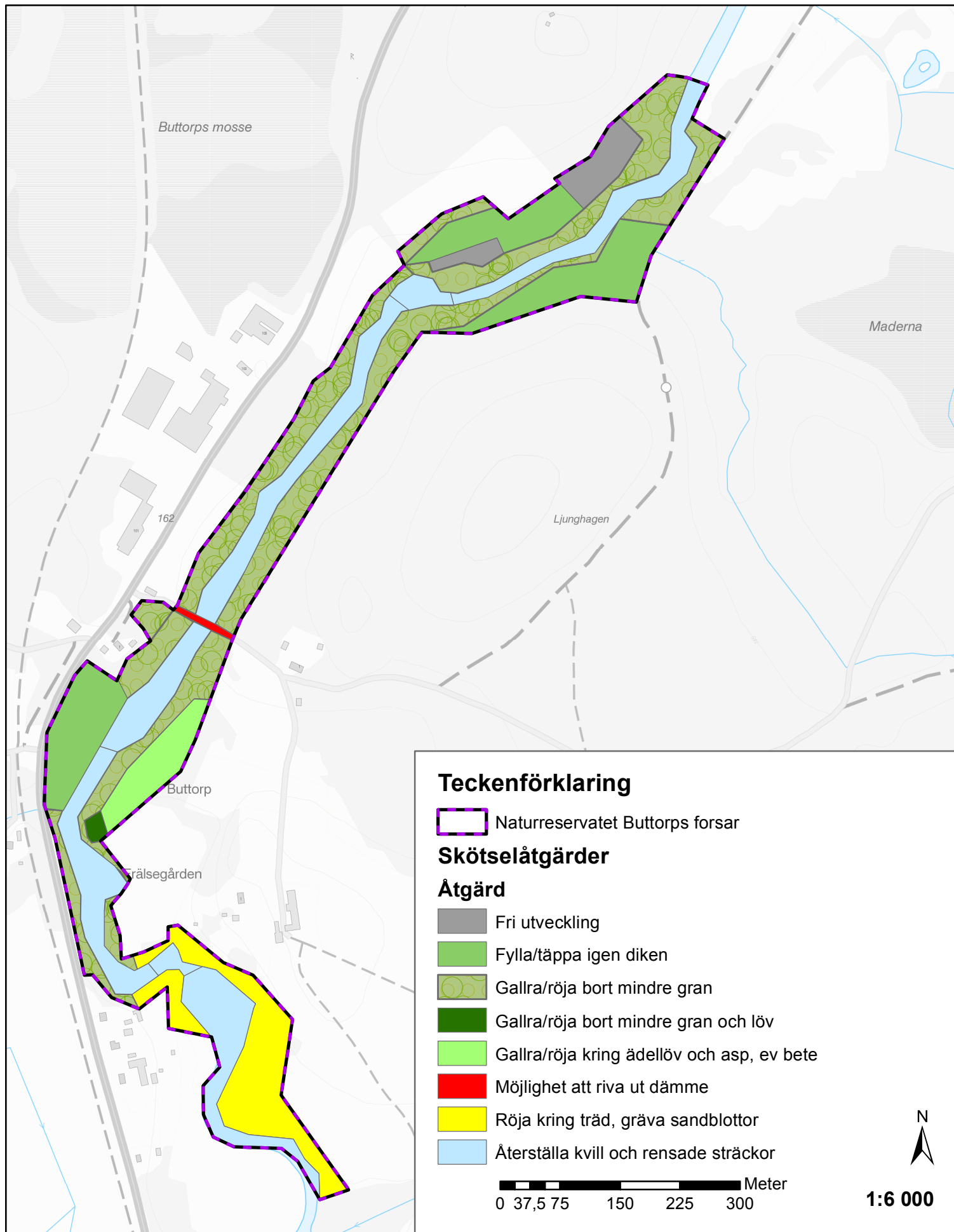
Bilaga 2 Beslutskarta

Bilaga 3A Karta till föreskrifter B1, B2, B6

Bilaga 3B Karta till föreskrifter B3, B4, B7, B8 och B9

Skötselplan för naturreservat Buttorps forsar

Innehållsförteckning

DEL A – Naturreservatet Buttorps forsar	3
1. Sammanfattning	3
1.2 Fakta om området och dess skötsel	4
2. Beskrivning av området.....	5
DEL B – Skötsel av Naturreservatet Buttorps forsar	10
3. Skötsel och bevarandemål.....	10
3.1 Indelning av skötselområden	10
3.2 Bevarandemål	10
3.3 Allmänt om skötseln	11
3.4 Konsekvenser av klimatförändringar.....	11
3.5 Skötselområden med mål och åtgärder	12
Skötselområde 1 Barrskog.....	12
Skötselområde 3 Sumpskog.....	15
Skötselområde 4 Ungskog	17
Skötselområde 5 Blandlövhage	18
Skötselområde 6 Vattendrag	20
3.6 Bevarandemål för flodpärlmussla	22
3.7 Forn- och kulturmiljövård	23
4. Friluftsliv	24
5. Gränsmarkering.....	25
6. Uppföljning	25
6.1 Dokumentation av skötselåtgärder	25
6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd	25
6.3 Revidering av skötselplanen	25
7. Planerad förvaltning.....	25
8. Referenser	27
Bilagor Bilaga 1 Tabeller	29
Tabell Arter.....	29
Tabell Naturtyper	30
Tabell Natura2000 habitattyper	31
Bilaga 2 kartor.....	32
2A Översiktskarta	32
2B Karta skötselområden	32
2C Karta naturtyper	32
2D Karta natura2000	32
2E Friluftsliv	32
2F Karta naturvårdsarter	32

DEL A – Naturreservatet Buttorps forsar

Skötselplanen beskriver vad som ska göras i naturreservatet, när och hur ofta det ska göras. Den fastställer också vad som är viktigast att göra om reservatsförvaltaren, d v s den som är ansvarig för naturreservatets skötsel, behöver prioritera. Förutom reservatsförvaltaren vänder sig skötselplanen till markägaren och andra intressenter.

Skötselplanen baseras på ett förslag framtaget av Örjan Fritz, Naturcentrum, Förslagsversion 2016-01-25. Förslaget har sedan bearbetats och i viss mån ändrats av Svenljunga kommun.

1. Sammanfattning

1.1 Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- Bevara och utveckla de biologiskt värdefulla biotoperna kring Buttorp.
- Bevara, restaurera och underhålla uppväxtmiljöer, vandringsvägar och lekområden för öring.
- Bevara goda förutsättningar för ett rikt vattenanknutet fågelliv med karaktärsarter såsom forsärla, strömstare och drillsnäppa.
- Bevara och utveckla biotopens förutsättningar för andra skyddsvärda arter, som t.ex. flodpärlmussla och utter, så att de kan etablera sig.
- Medverka till att en hög ekologisk status enligt EU:s ramdirektiv för vatten uppnås och sedan bibehålls.
- Tillgängliggöra kunskap och informera om områdets värden.
- Tillgängliggöra området för de boende i Sexdrega samhälle, resten av kommunen samt besökare, med möjlighet till sportfiske.
- Bevara och utveckla förutsättningarna för de värdefulla naturtyperna lövsumpskog samt ädellövskogar.

Naturreservatet innehåller också fornlämningar och andra kulturhistoriska element, vilka genom förvaltningen av naturreservatet ska synliggöras och utgör viktiga element för att förstå landskapets utseende och funktion.

Syftet ska tryggas genom att:

- Återställa forsen genom att riva ut vandringshinder.
- Sköta lekbottnar så att där finns bra lekgrus och goda förutsättningar för öringens lek.
- Placera ut block och stora stenar i vattendraget för ståndplatser samt variationsrika vattenmiljöer, och därmed gynna öringens uppväxtområden.
- Skapa goda förutsättningar för fiske- och naturturism.

- Skydda trädmiljöer mot avverkning i produktionssyfte och bibehålla eller öka lövinslaget.
- Sköta områdets landmiljöer så att det skapas en rik lövblandskog med gamla träd och rikligt med multnande ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.
- Fylla igen diken för att återskapa naturliga flöden och sumpskogar.
- Anlägga och underhålla anordningar för friluftslivet.

Naturreservatets syften styr vilka föreskrifter (regler) som gäller i naturreservatet och ifall skötsel behövs för att syftena med naturreservatet ska kunna uppfyllas.

1.2 Fakta om området och dess skötsel

Naturreservatet Buttorps forsar består av en cirka 2 kilometer lång sträcka i Åtran. Naturreservatets värden kretsar kring Buttorpsforsen och dess kvill och strandskogar. Även två mindre forsar finns inom reservatet, en i norr och en söder om Buttorpsforsen. Naturen kring Åtran vid Buttorp består i blandlövskogar som vid Buttorpsforsen har ädellövsinslag, samt sumpskogar av både barr och lövträd. I de södra delarna betar nötkreatur på de gamla åkermarkerna.

Naturreservatet är ett populärt område hos sportfiskare och ett vackert inslag i naturen för de närboende. Stigar har spontant uppkommit längs Åtrans stränder, främst på dess västra sida. Nr 1 på kartan är reservatets entré med informationstavla och möjlighet att anlägga grillplats. Vid parkeringen på nr 2 finns en mindre informationstavla. Vid nr 3-6 finns bänkar att sitta på.

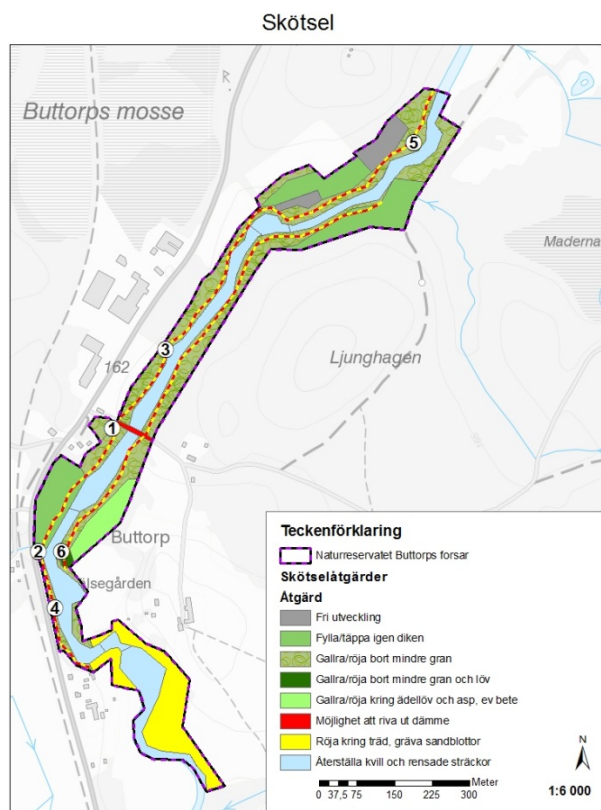

Bild 1: Översiktlig beskrivning av naturreservatets skötsel

1.3 Planeringsbakgrund

Lövskogar i Svenljunga kommun 1998:9

Lövskogsinventeringen har klassat all skog nedströms bron i Buttorp inom reservatet som klass två. "Vacker Klubbaskog, värdefull för landskapsbilden". Detta område sträcker sig sedan längre söderut ner till Sexdrega reningsverk.

Två inventeringar av Naturcentrum

Två inventeringar har gjorts av Naturcentrum i området. 2008 skrevs rapporten "Ätran vid Buttorp, Naturvårdsutlåtande och fördjupad inventering av flodpärlmussla och bottenfauna. I den rapporten skriver Naturcentrum att det finns fina lekbottnar för öring vid Buttorp. Vattendraget hyser goda förutsättningar för en artrik bottenfauna. Trots det visade resultatet på en ganska normal bottenfauna, typiskt för ett större kulturpåverkat vattendrag. Förklaringen kan vara att vattendraget är eller har varit utsatt för föroreningar.

Inventeringen 2014 var en förstudie inför reservatsbildningsprocessen. Förstudien visade på högsta naturvärde i Buttorpsforsen med dess strandzoner. Hög naturvärde med flera signalarter och naturvårdsarter fanns uppströms bron på åns östra strand samt i reservatets nordvästra del av ett sumpskogsområde.

Två utredningar av Per Sjöstrand

Per Sjöstrand har beskrivit Buttorp vid två utredningar av Ätran. 1990 i "Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors", Fiskeriverket. Samt i "Åtgärdsplan för öring i Ätran och dess biflöden mellan Forsa och Ljungafors", Jönköpings fiskeribiologi. I rapporten från 1990 säger Per Sjöstrand att "Större vattendrag med strömmande vatten och en naturlig öringstam som dessutom producerar stora öringar, är av olika skäl en sällsynthet i Södra Sverige" Han skriver om Buttorp i åtgärdsplanen från 2008 att det är den "Största och för öring lämpligaste strömsträckan på sträckan Forsa-Ljungafors".

2. Beskrivning av området

Namn:	Naturreservatet Buttorps forsar
Beslutsdatum:	2018-04-16
Areal:	18,5 ha, varav vatten 5 ha
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Svenljunga kommun
Förvaltare:	Svenljunga kommun
NVR id:	2045637
Ägandeförhållanden:	Enligt sakägarförteckning bilaga 5 till beslutet
Typindelning enligt vattendirektivet:	Gränstrakterna mellan "Limnisk ekoregion 6 Sydväst, söder om norrlandgränsen, inom vattendelaren till Västerhavet, under 200 meter över havet" och "Limnisk ekoregion 7 Sydsvenska höglandet, söder om norrlandsgränsen, över 200 m ö h."
Vattenförekomst (HID):	SE638502-133936

2.2 Allmän beskrivning av området

Naturreservatets areal är knappt 18,5 ha, varav 5 ha vatten. Det är beläget ca 1,5 km norr om Sexdrega i de norra delarna av Svenljunga kommun, strax söder om väg 27 mellan Tranemo och Borås.

Naturreservatet består av en ca 2,3 kilometer lång sträcka av Ätran och dess stränder och strandskogar. På denna sträcka rinner Ätran från norr mot söder och löper nära och parallellt med väg 154. Ätran är en av de större åarna som rinner genom det sydsvenska höglandet. Avrinningsområdet är stort och sträcker sig ända upp till Falköpings slättbygder. Ån flyter sedan igenom höglandets myr och mossrika marker med grandominerade produktionsskogar och ut genom ett odlingslandskap i Falkenbergs kommun, före utloppet genom centrala Falkenberg.

Vattnet i Ätran är väsentligt påverkat avseende hydrologi, morfologi och bristande kontinuitet, framförallt på grund av vattenproduktion. Buttorpsforsen har tidigare använts för kraftproduktion och rester av detta finns kvar på platsen. Idag ligger Buttorpsforsen ungefär i mitten av en 3 mil lång åsträcka utan definitiva vandringshinder med flera mindre forsar och strandskogar med höga naturvärden. Vattnet i Ätran vid Buttorp har ett bra pH som under mätningarna 2006 – 2012 låg över 6,2 vid alla tillfällen.

Kring Buttorp finns främst planterade barrskogar och lite mossmarker, men också mindre jordbruksfastigheter alldeles nedströms Buttorpsforsen, som är den centrala delen i reservatet. De terrestra naturtyperna inom reservatet består av strandskogar av varierande karaktär. Triviallöv och barrträd dominerar men på vissa ställen med hög andel ädellöv. Både barr- och lövsumpskogar finns och intill Buttorps forsens finns ett område med naturskogsartad blandädellövskog.

Marken inom reservatet består främst i svämsediment från Ätråns översvämnigar, isälvssediment och morän. På den östra sidan norr om bron finns en bergrygg där jordlagret är tunt med berg i dagen.

Bild 3: Grönt visar isälvssediment, ljusblått morän, rött och rött med prickar är berg i dagen och berg med tunt jordtäckte på. Rosa visar svämsediment.

2.3 Mark- och vattenanvändning – då och nu

Historisk: Buttorpsforsen har åtminstone sedan 1500-talet nyttjats för kvarnar och sågar. Det finns uppgift om fångstanläggning med ålkista från början av 1700-talet (Lantmäteriet historiska kartor). Häradskartor från slutet av 1800-talet och början av 1900-talet visar utbredda slåttermarker utmed ån i de norra delarna av reservatet och inslag av åkermarker i anslutning till ån i reservatets södra delar. Landskapet kring Ätran var alltså för 100-150 år sedan betydligt mer öppet jämfört med det nuvarande. I närområdet fanns dock angivelser av barrskog (troligen betad), så skogslandskapet var inte långt borta. Nedre Buttorpsforsen har på 60-talet rensats för att fungera som flottled, och större block flyttades då ut ur vattendraget.

Bild2. Buttorp på 1930-talet. Foto taget av Einar Appलगren

Nuvarande: Markerna kring Ätran utgörs till största delen av produktiva skogs- och jordbruksmarker. Trädbevuxna kantzoner mot vattendraget är i allmänhet mer intensivt utnyttjade. De ytor som tidigare var åkermarker i reservatets sydligare delar används just nu som betesmark för nötkreatur. Vattendraget utmed aktuell sträcka utnyttjas inte längre för vattenkraft, men rester av en damm finns kvar under bron.

2.4 Bevarandevärden

Naturreservatet Buttorps forsar har ett flertal olika bevarandevärden. Mest prioriterade är Ätrans vattenmiljöer med forsar och strömmande vatten samt kvillar. Dessa vattenmiljöer har bedömts ha högt till högsta naturvärde (klass 1 och 2 i SS199000:2014, Naturcentrum 2014). Även området landmiljöer inrymmer flera värdefulla sumpskogar och ädellövrika skogar med bedömt högt naturvärde. Friluftsvärdet bedöms högt, både rekreation från närområdet och från sportfiske. I anslutning till Ätran finns även kulturhistoriska värden i form av ruiner av gamla kvarnbyggnader.

2.4.1 Biologiska bevarandevärden

Vattenmiljöer: Vattendragsträckan har mycket varierande men överlag höga värden som strömvattenbiotop. I åtgärdsplan för öring (Jönköpings Fiskeribiologi 2008) pekas Buttorpsforsen nedanför kvarnen ut som "juvelen i Ätrans huvudfåra med avseende på

förhållandena för öring”. Aktuell åsträcka i reservatet pekars också ut av Fiskeriverket som ett ”Värdefullt vatten” och av Länsstyrelsen som ”Regionalt värdefullt vatten för natur”.

Flera värdefulla miljöer finns i strömmande vatten. Öring och allmän dammussla påträffas på hela sträckan (Stenström m.fl. 2008 och Fritz m.fl. 2014). Förekomsten av den genetiskt särpräglade och storvuxna Åtranöringen har ett särskilt värde. Elfisken (Elfiskeregistret) på olika platser längs med vattendragssträckan under olika år, har i sen tid inte bara bekräftat förekomster av öring, utan också påvisat förekomst av rödlistade arter som ål (CR) och lake (NT). Med stor sannolikhet förekommer även utter (NT). Under inventeringen sommaren 2014 hittades nämligen kräftskalet och spillning som bedöms härröra från utter på stenar utmed en lång sträcka av Åtran (Fritz m.fl. 2014). Spårstämplor och spillning med innehåll av fiskrester som hittades vid ån under vintern 2016 stödjer ytterligare förekomst av utter. Säkra bevis saknas ännu. Dessutom häckar strömstare, forsärla och drillsnäppa regelbundet (Stenström m.fl. 2008 och Fritz m.fl. 2014). Möjligen kan strandbrinkar i de nedre delarna av åsträckan vara lämpliga vissa år för kungsfiskare.

Buttorpsforsen är unik som större ej utbyggd fors i inlandet. Biotopförbättrande åtgärder kommer planeras i samarbete mellan Svenljunga kommun och fiskvårdsområdena. Sträckan har stora förutsättningar och kan med relativt små åtgärder bli helt optimal som öring och framtida flodpärlmussellokal.

Enligt lokala boende ska det tidigare ha funnits gott om flodpärlmussla, som dock försvunnit till följd av tidigare utsläpp med föroreningar. Inga uppgifter finns dock från Naturhistoriska museet i Göteborg om tidigare fynd av flodpärlmussla på sträckan. Inte heller sentida inventeringar har kunnat påvisa några kvarvarande flodpärlmusslor (Stenström m.fl. 2008 och Fritz m.fl. 2014), och aktuell vattendragssträcka anses inte vara flodpärlmusselförande enligt Länsstyrelsens webbGIS. Inte heller bottenfaunan visade sig hysa några särdeles intressanta arter, utan uppvisade en ganska normal artstock för denna typ av vattendrag. Mot bakgrund av vattendragssträckans varierade bottenmiljöer bedömdes dock finnas en stor potential att öka värdena om vattenkvaliteten förbättras och varsamma restaureringsåtgärder görs (Stenström m.fl. 2008). Buttorps forsar har stor potential att utvecklas vidare. Rivning av dammen är den enskilt viktigaste åtgärden för att höja reservatets värden. (Fritz Ö, 2016)

Landmiljöer: Åtran vid Buttorp omges till stora delar av lövskogar med betydelse för biologisk mångfald. Värdefulla är främst de äldre barrsumpskogar, vilka klassats som högt naturvärde i Naturcentrums förstudie (Fritz m.fl. 2014). Trädmiljön i direkt anslutning till vattendraget är viktig för förutsättningarna i vattendraget, genom bland annat bidrag av multnande ved, förna och beskuggning. Kärnan i reservatet, med bedömt högsta naturvärde, utgörs av området nedströms bron i den centrala delen av området. Här finns en mosaik av öar med al och ask omgivna av forsande vatten, en så kallad kvill, och blockrika örtrika stränder. Omgivande lövskog har ett stort inslag av ädellövträd och hassel samt en hög luftfuktighet, vilket gynnar en lav- och mossrik flora.

Inom naturreservatet finns ett flertal naturvårdsarter, bland annat rödlistade arter, signalarter för skyddsvärd skog och skyddade arter som groddjur och orkidéer. Totalt 17 naturvårdsintressanta arter påträffades under Naturcentrums inventering av landmiljöerna 2014. Orkidén korallrot kan särskilt nämnas bland naturvårdsarterna på land. Flera bestånd av denna växt påträffas i översilad mossrik källpåverkad barrsumpskog. Det finns även uppgift om den numera rödlistade växten backtimjan (NT) i en betad sandig brink vid Frälsegården (Nolbrant 2006), i reservatets sydligaste del.

Enligt uppgifter från ArtDatabanken fanns 2014 bortåt 1 800 poster av artfynd från Buttorp med närmaste omgivning, där flertalet hör till de uppgifter som insamlades

.....

inom ramen för projektet Västergötlands flora (Bertilsson 2002). Ytterst få av dessa fynd rör naturvårdsarter (Hallingbäck m.fl. 2013). I närheten av reservatet finns visserligen uppgifter om backsippa (VU), klockgentiana (VU), slåttergubbe (NT), åkerkulla (NT) och åkerkål (NT). Merparten av fynden är dock från 1980-talet och det är tveksamt om de är aktuella. Däremot förekommer lunglav (NT) 2014 i en askallé direkt väster om den centrala delen av reservatet. Förhoppningsvis kan den sprida sig och etablera sig inom reservatet på lämpliga lövträd.

Söder om naturreservatet Buttorps forsar fortsätter meandrande åsträckor omgivna av sekundära alsumpskogar, dvs. även dem är naturvårdsintressanta miljöer, ned till reningsverket vid Sexdrega och vidare söderut. Aldominerade lövskogar som omger Ätran från dammen i Buttorp nedströms till Hagalund har ingått i Länsstyrelsens lövskogsinventering och fått klassning 2. Lövskogsområdet ingår dock inte i någon utpekad värdestrakt för skog.

Inga värdefulla våtmarker har av Länsstyrelsen avgränsats inom inventeringsområdet, men finns utpekade i närheten (Buttorps mosse väster om väg 154). Jordbruksverket har inte angett någon ängs- och betesmark, inte heller har Skogsstyrelsen pekat ut nyckelbiotop, naturvärdesobjekt eller sumpskog inom eller i direkt angränsning till området. Inga skyddsvärda träd har rapporterats från inventeringsområdet till Trädportalen, men sådana finns i närbelägna Sexdrega.

2.4.2 Geovetenskapliga bevarandevärden

Inga kända

2.4.3 Kulturhistoriska bevarandevärden

Buttorpsforsen har länge varit en viktig plats för människorna kring Sexdrega. På platsen finns idag rester och ruiner både på land och i vatten från en gammal kvarn och en såg. Lämningarna på västra sidan består av utloppsrännor och grunden till en kvarnbyggnad, på östra sidan syns bland annat lämningar i form av murad sten.

2.4.4 Friluftslivsvärden

Buttorps forsar bedöms ha ett högt värde för friluftsliv. Särskilt för tillresta sportfiskare, men även som ett rekreationsområde för närboende. Längs med åstränderna finns stigar som är promenadvänliga under normala vattenståndsförhållanden. De kan dock inte anses vara anpassade för olika typer av rörelsehindrade eller barnvagnar. Vid högt vattenstånd kan vissa partier vara svåra att passera. Några bänkar finns på ett par olika platser längs stranden. Inga andra anläggningar för friluftslivet finns idag.

Längs med Ätran finns på den östra sidan en stig med spänger utlagda över bäckar och diken. Främst är det kräftfiskare och sportfiskare som promenerar längs ån här, men även närboende. Öringfisket vid Buttorp är känt långt utanför kommunens gränser och till och med resande från flera länder i Europa kommer för att fiska i den vackra forsmiljön.

Naturreservatet nås främst från väg 154, via bil, buss eller cykel. Busshållplatsen Buttorp ligger precis intill reservatets entré. Cykelvägen på gamla banvallen går ända fram till reservatet, dock måste väg 154 korsas vid busshållplatsen, vilket även måste göras för resande med buss norr ifrån.

2.5 Övrig bebyggelse och anläggningar

Ingen bebyggelse finns inom reservatet.

En grusväg korsar reservatets centrala del med infart från väg 154 och går över dammbyggnaden som en bro över Ätran och fortsätter österut. Dammluckor och kvarstående betongfundament är vandringshinder. Utrivning av dämnet ska utredas.

Friluftslivsanläggningar beskrivs i 2.4.4.

Inga fasta jaktorn finns inom reservatet.

DEL B – Skötsel av Naturreservatet Buttorps forsar

3. Skötsel och bevarandemål

3.1 Indelning av skötselområden

Indelning av skötselområden utgår från skötselbehovet. Naturreservatet är indelat i 6 stycken skötselområden med tillhörande delområden.

Skötselområdena är:

1. Barrskog
2. Lövskog (delområde 2.1-2.3)
3. Sumpskog (delområde 3.1-3.2)
4. Ungskog
5. Naturbetesmark
6. Vattendrag (delområde 6.1-6.3)

Inom varje skötselområde kan en eller flera naturtyper förekomma. Vad denna indelning grundar sig på redovisas i tabell 2 i bilaga 1. I skötselområdena kan det även finnas Natura 2000-naturtyper, se tabell 3, bilaga 1. Naturtyperna och de eventuella Natura 2000-naturtypernas avgränsningar framgår av bilaga 2C och 2D.

3.2 Bevarandemål

Bevarandemålen preciserar syftet för respektive skötselområde och ger en beskrivning av hur det ska se ut när gynnsamt tillstånd råder. De ger också förutsättningarna för den uppföljning som planeras.

3.3 Allmänt om skötseln

Naturvård

Ätran och de direkt anslutande miljöerna ska prioriteras i bevarande- och skötselarbetet. Multnande ved i alla storleksklasser och nedbrytningsstadier är i dag en bristvara i reservatet. Alla självdöda träd ska därför lämnas i reservatet, i första hand på den plats där de står eller ligger, för att öka andelen multnande ved vilket är värdefullt för fauna och flora. De kan flyttas för att klara säkerheten, underlätta framkomlighet eller skötsel. I undantagsfall och om en flyttning bedöms vara påtagligt negativt för friluftslivet och/eller naturvården kan fallna träd upparbetas.

Vid skötselåtgärder ska stor vikt läggas vid att undvika skador på kulturlämningar. Vid angrepp av granbarkborre som befaras leda till större spridningar till angränsande fastigheter kan enskilda insatser göras efter bedömning och samråd mellan markägare och förvaltare. Barkborredödade träd ska dock inte tas bort slentrianmässigt, eftersom det medför både förlust av multnande ved och av barkborrens naturliga fiender.

Friluftsliv

Området ska erbjuda framkomlighet för besökare. Vegetation som påverkar framkomligheten utmed stigar och vägar ska tas bort. Sanka och svårframkomliga partier längs stigarna kompletteras med nytt underlagsmaterial eller spänger vid behov. På lämpliga platser i reservatet ska det finnas information och kartor som underlättar för besökare att orientera sig i området.

3.4 Konsekvenser av klimatförändringar

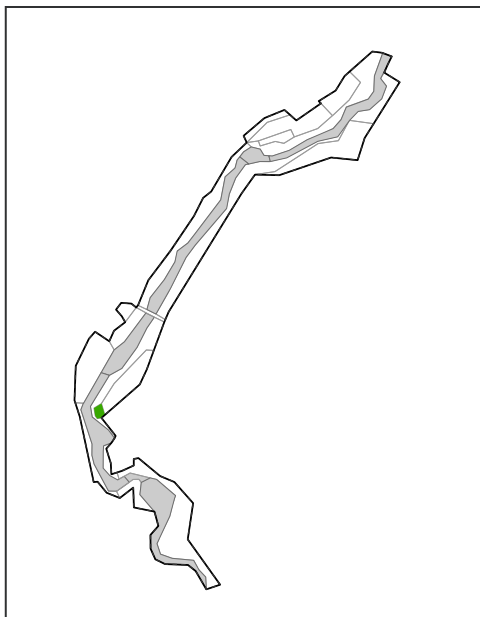
Reservatet Buttorps forsar bedöms påverkas av ett förändrat klimat. Konsekvenserna är komplexa och bygger ofta på varandra. Ett förändrat klimat kan leda till större variationer i vattenflödet. Det kan bli perioder med mer vatten men även torrare perioder. Med ett varmare klimat och höga flöden vid nya tider på året ökar sårbarheten hos träden för olika angrepp av till exempel svampsjukdomar. Det är mycket viktigt att längs hela Ätran gynna al och erosionsdämpande vegetation längs stränderna. Men det är också viktigt att ha en god blandning av trädslag inom reservatet för att minska sårbarheten vid artspecifika sjukdomar och svampar.

3.5 Skötselområden med mål och åtgärder

Skötselområde 1 Barrskog

Skötselområde	Areal (ha)
1	0,1
Summa	0,1

Naturtyp
Lövblandad barrskog

Beskrivning: Udde ut i Ätran med ett parti grov tallskog med inslag av unga-medelåldriga lövträd som al, asp och björk. På vissa ställen tät underväxt av rönn. Enstaka högstubbar och lågor. Inga särskilda artförekomster.

Bevarandemål: Talldominerad, gles skog dominerade av gamla grova tallar och en god tillgång på naturligt bildad multnande ved. Lövträd, både unga och gamla, förekommer endast sparsamt, och inte så att de påverkar tall negativt.

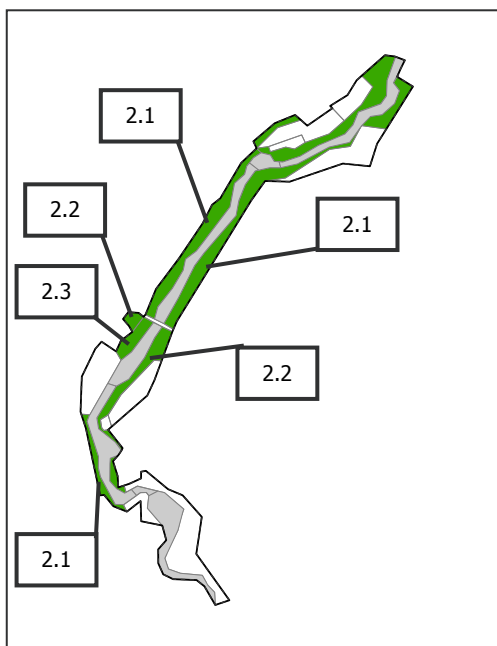
Engångsåtgärder: Rövning av lövsly som konkurrerar med tallstammar. Tallplantor gynnas genom rövning.

Underhållsåtgärder: Återkommande rövning av uppkommande lövsly och gran.

Skötselområde 2 Triviallövskog

Delområde	Areal (ha)
2.1	5,3
2.2	1,1
2.3	0,4
Summa	6,8

Naturtyp
2.1 Triviallövskog
2.2 Triviallövskog med ädellövinslag
2.3 Ädellövskog

Beskrivning:

Delområde 2.1 Består av mer eller mindre sammanhängande triviallövskog utmed Ätran. Generellt sett dominerar medelåldrig al och björk, men inslag finns även av t.ex. asp, ek, hägg, rönn och sälg. På vissa ställen förekommer täta uppslag av gran, som konkurrerar med lövträden. Särskilt på den östra sidan av Ätran finns källpåverkad mark, översilade partier, blockmark och även stillastående vattensamlingar vid ån. Flera mindre vattendrag ansluter till reservatet västerifrån och korsar lövpartierna vid ån. Ytan längst ut i det nordvästra hörnet av reservatet består i en igenväxande mad.

Delområde 2.2 utgörs av ett par lövbestånd i de centrala delarna av reservatet. Lövbeståndet vid P-platsen domineras av asp och björk, men inslag finns av ask och skogslönn. Lövslogen öster om Åtran karakteriseras av ett artrikt träd- och buskskikt med ett betydande inslag av ädellövträd, främst ask, men även ek och skogslönn. Enstaka granuppslag förekommer, även som högvuxna träd.

Delområde 2.3 är ett ädellövdominerat skogsområde mellan dammen och fastigheten väster om Åtran. Spridda stammar av äldre ek och skogslönn utgör den dominerande trädgenerationen. Yngre till medelåldrig ask är rikligt förekommande liksom hasselbuketter på frisk örtrik mark. Inslag finns även av rönn och skogslönn. Enstaka granuppslag förekommer. En öppen gräsbevuxen yta mellan vägen och kvarnen.

Bevarandemål:

Delområde 2.1: Flerskiktad lövskog huvudsakligen bestående av al och björk med god tillgång på multnande ved. Gran ska inte förekomma. Grövre lövträd med vida utbredda kronor hotas inte av inväxande buskar och träd.

Delområde 2.2: Lövblandskog med ett rikligt inslag av ädla lövträd. Skogsbestånden ska kännetecknas av en naturskogsliknande struktur, dvs. olikåldrighet, flerskiktad struktur och rik förekomst av gamla träd samt rikligt med multnande ved i olika storleksklasser. Om andelen ädellövträd ökar på bekostnad av triviallövträd ska detta tillåtas.

Delområde 2.3: Blandädellövskog med riklig förekomst av hassel i buskskiktet. Naturskogsliknande struktur med en varierad ådersstruktur och rik förekomst av gamla grova träd och multnande ved i olika storleksklasser. Grövre ädellövträd med vida utbredda kronor hotas inte av inväxande buskar och träd. Den öppna gräsbevuxna ytan är fortsatt öppen. Det är reservatets entré.

Engångsåtgärder:

Delområde 2.1: Mindre granar röjs bort och förs ut från respektive yta.

Delområde 2.2: Mindre granar röjs bort och förs ut från området.

Delområde 2.3: All gran avvecklas i området. Mindre granar röjs och förs ut från området, medan större granar ringbarkas och kan lämnas som torrträd.

Underhållsåtgärder:

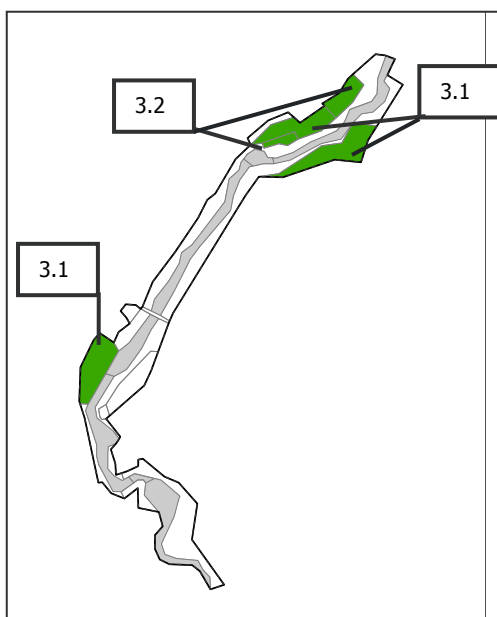
Hela området: Återkommande bortröjning av gran.

Delområde 2:3 Slå gräset på den öppna ytan vid reservatets entré. Røj under grövre ädellövträd med vida utbredda kronor så de inte hotas av inväxande buskar och träd.

Skötselområde 3 Sumpskog

Delområde	Areal (ha)
3.1	3,1
3.2	0,7
Summa	3,8

Naturtyp
3.1 Lövsumpskog
3.2 Barrumpskog

Beskrivning:

Delområde 3.1 De två lövsumpskogarna i reservatets norra del består mest av yngre-medelåldrig björksumpskog på svagt sidlänt sluttande mark ner mot Ätran. Tidigare har de utgjort slåttermader med uppväxande lövvegetation. Örtrik källpåverkad mark förekommer särskilt i sumpskogen väster om Ätran. Denna sumpskog omger partier med barrumpskog 3.2. Sumpskogen öster om Ätran är ställvis gles och inslag finns av blåtåtelvegetation. Området omges av granplanteringar österut och inslag av gran finns även i lövsumpskogarna. Delar av området har nyligen röjts så att lövträden tagits bort och de små granarna sparats.

Den sydligt belägna lövsumpskogen väster om Ätran är en högvuxen relativt likåldrig sumpskog utan nämnvärda sockelbildningar. Det finns också flera igenväxande tvärgående diken genom sumpskogen, som visar på sentida brukande. Sumpskogen uppvisar ändå begynnande naturvärden. Inslag finns av död ved (blöta lövlågor) och av

.....

källpåverkad mark. Enstaka stammar av ask och några mindre granar växer i området. Sumpskogen kännetecknas av en hög luftfuktighet.

Delområde 3.2 består av två små barrdominerade sumpskogar på Ätrans västra sida, i reservatets norra del. Äldre gran och tall dominerar trädskiktet, men inslag finns av särskilt al och björk. Många trädstammar är senvuxna och rötskadade. Marken är källpåverkad och översilad. Hög luftfuktighet, vilket återspeglas i många barrträd med förekomst av gammelgranlav. Rika markförekomster av stora kuddar av blåmossa tyder också på en längre period av stabila miljöförhållanden som sumpskog. Flera förekomster av orkidéen korallrot styrker detta ytterligare. Rikligt med död blöt ved, särskilt gränlågor, rotvältor och torrträd. Även inslag av öppna gläntor med blommande högorter, särskilt i bäckdråg. Låg sentida skoglig påverkan. Sammantaget kan naturvärdet bedömas vara högt.

Bevarandemål:

Delområde 3.1: Naturskogsartad lövdominerad sumpskog som med tiden utvecklar äldre lövträd och en stor andel multnande ved i olika dimensioner. Inslag av barrträd får förekomma i lövsumpskogen i reservatets nordliga delområden.

Delområde 3.2: Naturskogsartad barrsumpskog som kännetecknas av en varierad åldersstruktur med ett stort inslag av äldre senvuxna stammar och en rik förekomst av en stor andel multnande ved i olika dimensioner. En naturlig skogsdynamik ska råda. Typiska arter av mossor och kärllväxter förekommer. Arealen barrsumpskog är minst 0,7 ha och kan tillåtas expandera ut i omgivande lövsumpskog.

Engångsåtgärder:

Delområde 3.1: Diken ska tillåtas att växa igen. Där det är möjligt kan dike dämmas genom att lägga ner trädstammar i den nedre delen (närmast Ätran) av diket. Åtgärden får inte medföra att påverkan på väg 154, bebyggelse eller andra enskilda intressen. Ej heller påverka så att öringens vandring upp i Hålabäcken försvåras. Anmälan vattenverksamhet kan krävs.

Delområde 3.2 Inga åtgärder.

Underhållsåtgärder:

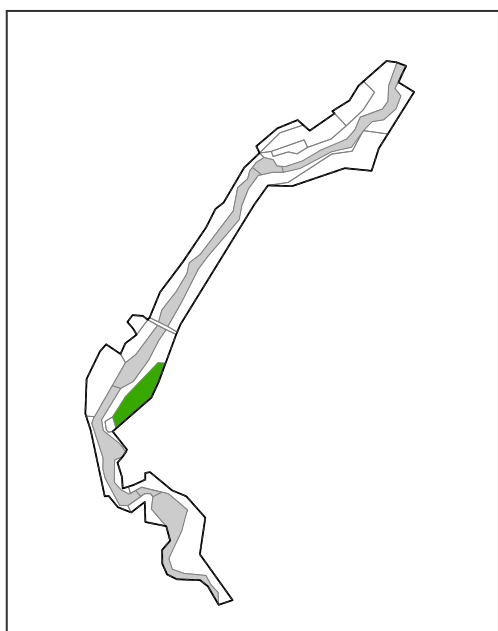
Delområde 3.1: Inga åtgärder.

Delområde 3.2: Inga åtgärder

Skötselområde 4 Ungskog

Skötselområde	Areal (ha)
4	0,7
Summa	0,7

Naturtyp
4 Ungskog

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs av ett hygge med spontant etablerad yngre lövsly. Björk dominerar, men inslag av asp och rönn är rikliga. Även enstaka ekar förekommer. På vissa ställen är lövuppslaget tätt, och på andra glest och öppet. I kantzoner mot andra delområden växer grov högvuxen asp, som delvis är angripen av aspticka. Flera grova aspar har knäckts och det finns därför inslag av grova delvis solexponerade asphögstubbar och asplågor, som är mycket värdefulla substrat för vedlevande arter.

Bevarandemål:

Aspdominerad lövskog med ett stort inslag av ädellövträd som utvecklas mot naturlig lövskogsdynamik. Gran ska inte förekomma. Lövskogen ska kännetecknas av en stor mängd av multnande ved i form av högstubbar och lågor av olika storlek. På längre sikt ska lövskogen ha en mer varierad åldersstruktur och vara flerskiktad. Den kan också innehålla en betydande andel ädellövträd. Bete i skogen kan tillåtas.

Engångsåtgärder:

Gynna spontant förnygrad ek, andra ädla lövträd och grova aspar genom brunnsröjning för att minska konkurrens. Röjning av all gran.

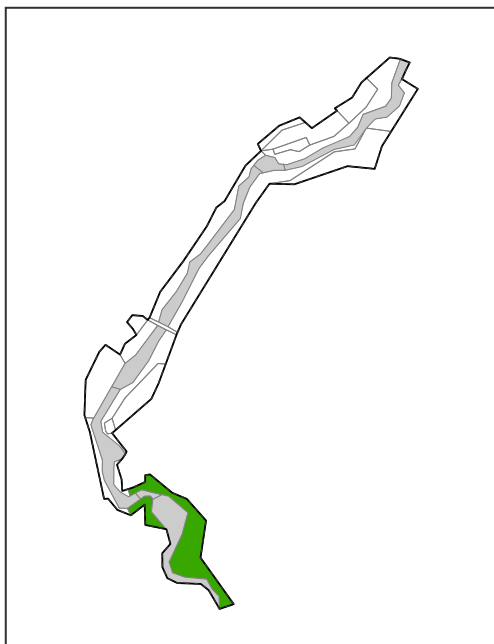
Underhållsåtgärder:

Kontinuerlig bortröjning av gran och bortröjning av sly kring ädellövträd och grov

Skötselområde 5 Blandlövhage

Skötselområde	Areal (ha)
5	2
Summa	2

Naturtyp
Blandlövhage

Beskrivning:

Skötselområdet utgörs främst av betad alskog och öppna mader med solitära vidkroniga alträd på ömse sidor av Ätran. Närmast ån finns flacka markpartier med betad lågvuxen fuktäng och inslag av starr- och högörtvegetation, som på vissa ställen översvämmas och näringsberikas. Alskogen på Ätrans östra sida ligger i en sluttning med källmark och vegetationen är där översilad. Högre upp i sluttningen (söder om Fräsegården på Ätrans

.....

östra sida) finns en smal öppen remsa med sandig brink, där det uppges växa bl.a. backtimjan (NT), bockrot, liten blåklocka och ängsvädd. Detta markparti förefaller inte ha gödslats i sen tid. Den sandiga marken och den örtrika floran ger goda förutsättningar för exempelvis dagfjärilar, bastardsvärmare och solitära gaddsteklar. I slutningen nedanför denna brink växer enstaka tallar, någon gran och rönn.

Bevarandemål:

Betesmark eller slåtterad mark och mader kring ån. Såväl partier med mer sluten lövskog som helt öppna ytor med inslag av vidkroniga solexponerade träd ska finnas. De senare får utgöras av såväl lövträd (mest kring ån) som enstaka tallar (i slutningen på östra sidan av ån). Nedfallna trädstammar ska ligga kvar som lågor. Öppna ytor på den sandiga höjdryggen ska ha en god blomning av för biotopen typiska örter, som backtimjan. Minst 75% av markytan ska vara väl betad eller slåtterad vid vegetationsperiodens slut.

Engångsåtgärder:

Gynna vidkroniga solexponerade träd genom slyröjning. Gräv fram mindre solexponerade sandblottor på höjdryggen.

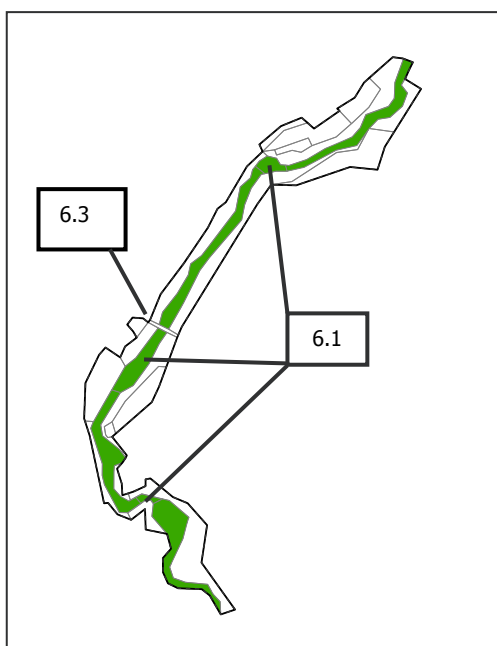
Underhållsåtgärder:

Översyn av stängsel och vid behov underhåll. Hävd genom bete, främst nötkreatur, eller slåtter. Vid behov röjs uppväxande sly.

Skötselområde 6 Vattendrag

Delområde	Areal (ha)
6.1	0,9
6.2	4,1
Summa	5

Naturtyp
6.1 Vattendrag forsande
6.2 Vattendrag strömmande
6.3 Dammbygge och bro

Beskrivning:

Delområde 6.1: Delområdet utgörs av vattendragssträckor som bedömts vara forsande. Vattenhastigheten kan dock variera inom samma delområde, så att det finns partier som strömmar mellan forsande partier. Totalt tre forssträckor har avgränsats på aktuell sträcka, en mindre forsacke i den norra delen, den stora Buttorpsforsen nedanför dammen i reservatets mitt samt ett forsande parti i den södra delen av reservatet. De två nedre forspartierna utmärker sig genom förekomst av kvillar, dvs. öbildningar ute i huvudfåran, som splittras upp på olika delfåror. Klibbal och ask dominerar trädskiktet på dessa öar. Viss förekomst av död lövved i vattnet.

Delområde 6.2: Delområdet utgörs av vattendragssträckor som bedömts vara strömmande. Vattenhastigheten kan dock variera betydligt såväl mellan som inom de olika sträckorna, från i det närmaste lugnt vatten till nästan forsande. Vattendraget kantas ställvis av barrdominerade strandzoner och mängden av död ved i vattnet är liten.

Delområde 6.3: Här finns en bro med ett dammbygge under, med rester av dammluckor som finns kvar. Under bron häckar strömstare.

Bevarandemål:

Delområde 6.1: Karaktäriseras av forsande vattendragssträckor med en god reproduktion av öring. Utter ska utnyttja vattendraget, antingen med lya eller som jaktområde. Naturvärdesindikerande fågelarter som drillsnäppa, forsärla och strömstare ska häcka. Trädbevuxna kantzoner ska domineras av äldre lövträd som skuggar vattenyta och bidrar med förna och multnade ved med mera till vattendraget. Trädens rötter utgör yngelkammare och skyddar mot erosion.

Delområde 6.2: Karaktäriseras av strömmande vattendragssträckor med såväl en god reproduktion för öring som goda uppväxtmiljöer. Utter ska utnyttja vattendraget, antingen med lya eller som jaktområde.

Delområde 6.3: Dammen och vandringshindret i form av en betongklack är utrivna och endast bron finns kvar. Alternativt någon form av vandringsväg för fisk.

Engångsåtgärder:

Delområde 6.1-6.2: Återställning av strömmande, kanaliserade och rensade partier till naturliga åsträckor. Generella åtgärder utmed vattendragssträckan inom reservatet är följande:

- Utflyttning av block från åkanter ut i vattendraget för att förbättra miljön bland annat för öring.
- På flottrensade sträckor kan återställning ske också genom omflyttning av sten och block i själva vattendraget så att strömhastigheten ökas. I forsen på fastighet Buttorp 2:6 och Sexdrega 2:10 görs återställningen endast från den västra stranden.
- Utläggning av lekgrus för öring om behov finns.

Åtgärderna kräver anmälan eller tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken, samt att rådighet över vattnet innehas.

Delområde 6.3: En utredning av utrivning av dämmet görs. Om möjligt rivs dämmet efter att tillstånd sökts för utrivning och återställning av forsen. Andra alternativ undersöks också.

Underhållsåtgärder:

Delområde 6.1-6.2: Bedömning och utvärdering görs av utfallet av de biotopvårdande åtgärderna och även av de indirekta effekterna från damnutrivningen. Vid behov görs kompletterande insatser, som sänkning av trösklar av inkommande vatten in mot forsande åpartier, så att dessa håller vatten även vid lågflödesperioder (<5 m³/s).

Område 6.1 Kvillen nedströms bron i Buttorp

Område 6.1 Kvill i södra delen av reservatet på den östra sidan

3.6 Bevarandemål för flodpärlmussla

Flodpärlmussla har tidigare uppgivits för vattendragssträckan vid Buttorp, men ska ha försvunnit under en tidigare period med högre belastning av föroreningar (Fritz m.fl. 2014). Några bekräftade fynd av flodpärlmussla verkar dock inte finnas på Naturhistoriska museet i Göteborg (Andersson & Stenström 2006). Efter biotopvård och restaurering av

vattendraget lär tätheten av öring öka, vilket är en gynnsam förutsättning för flodpärlmussla. Musslan finns kvar i den övre delen av Ätran, och det har bedömts "inte osannolikt" att den kan återetablera sig naturligt (Stenström m.fl. 2008).

Med tanke på få kvarvarande reproducerande populationer och den låga reproduktionstakten så blir det nog ändå svårt för flodpärlmussla att återetablera sig i området på egen hand. Det kan därför vara befogat att utreda förutsättningar för en aktiv återintroduktion. När väl biotopvårdande åtgärder utförts och öringpopulationen bedöms vara tillräckligt stor kan utsättning av flodpärlmussla bli aktuellt. Tillgång på lämplig källpopulation av flodpärlmussla i Ätran kan avgöra om aktiva introduktionsåtgärder ska göras i Buttorps forsar.

Bevarandemål:

Flodpärlmussla förekommer i Buttorps forsar senast 2030.

Åtgärder:

Utredning om förutsättningar för återintroduktion görs som ett första steg. Om det bedöms möjligt och lämpligt undersöks i ett andra steg varifrån musslor kan hämtas senast 2023. Om lämplig beskattningsbar källpopulation av flodpärlmussla kan lokaliseras sätts musslor av olika storlekar (åldrar) ut på lämpliga åsträckor i Buttorps forsar, i samarbete med aktuella myndigheter och organisationer. Detta genomförs inte om fynd av flodpärlmusslor konstateras inom reservatet eller dess direkta närhet.

3.7 Forn- och kulturmiljövård

Inom naturreservatet finns idag inga kända fornminnen.

Vid Buttorpsforsen finns husgrund och rester från tidigare vattenkraftsanläggningar på både östra och västra sidan om ån. De block som ligger ordnat eller är murade ska friläggas och hållas efter i samband med röjning i de enskilda skötselområdena.

Även vid Nedre Buttorpsforsen kan lämningar efter tidigare verksamheter finnas. Dock har stenar och block i nedre Buttorpsforsen flyttats åt sidorna för att möjliggöra ån som flottled under 60-talet.

Vid röjningar bör inte röjningsmaterial ligga kvar nära eller på lämningar av äldre vattenkraftsbyggnationer, då de är kulturlämningarna inom området får heller inte skadas i samband med avverkning och utkörning av virke.

4. Friluftsliv

Karta med informationsskyltar, rastplatser, grillplats, stigar och P-plats finns i bilaga 2E.

Bevarandemål:

Två väl underhållna informationsskyltar ska finnas. Den vid parkeringsfickan mot väg 154 kan vara något mindre och endast innehålla den viktigaste informationen.

Totalt ca 1,5 km väl underhållen stig utmed vattendragets västra sida ska finnas och en mindre stig på den östra stranden. Stigen på den västra sidan ska vara underhållen så att den går att ta sig fram på vid normal väderlek. Vid behov kommer stigen att förstärkas bitvis men i huvudsak vara en naturstig. Vegetation som hänger över eller har vält över stigen, så att man har svårt att ta sig förbi, får försiktigt tas bort. Stigen på den östra sidan behöver inte underhållas, men kan skötas när förvaltaren beslutar det i samråd med fastighetsägaren. Även denna stig ska vara så liten och naturlig som möjligt.

Minst 2 bänkar ska finnas i anslutning till stigen samt på minst en plats i naturreservatet det ska vara en grillplats med bänkar och bord.

Besökare ska tryggt, säkert och självständigt kunna nyttja området anordningar och ta del av de upplevelser som området erbjuder.

Engångsåtgärder:

Följande är aktuella:

- Informationstavla ska sättas upp på plats som är markerad på karta i bilaga 2D. Tavlan ska utföras enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar "Att skylta skyddad natur". De ska bland annat innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. En engelsk text eller en engelsk sammanfattning ska finnas.
- Vandringsstigar ska ses över och vid behov röjas fram och markeras på ömse sidor av vattendraget. Stigen spångas på sträckor med tidvis blöta partier. Vissa delar av stigen kommer att iordningställas inledningsvis medan andra görs när rätt förutsättningar finns.
- Bord med bänkar ska anläggas. Se karta i bilaga 2D. Bänkarna utplaceras i takt med att stigarna tillgängliggörs.
- Tryckimpregnerat virke får inte användas till spänger eller bord och bänkar.

Underhållsåtgärder:

Anläggningar ska ses över regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren enligt följande:

- Tillsyn minst 2 gånger per år av alla stigar, stigmarkeringar, rastplatser med bord och bänkar.
- Gräs- och slyröjning vid behov vid rastplatser under sommaren. Röjt material samlas ihop och förs bort.
- Rastplatser städas regelbundet.
- Vid behov öka tillgängligheten i stigsystemet.

Informationsanläggningar ska ses över regelbundet och underhållas vid behov av förvaltaren.

5. Gränsmarkering

Reservatets gräns ska märkas ut i fält. Gränsmarkeringar ska utföras enligt Naturvårdsverkets anvisningar "Att skylta skyddad natur". Översyn av gränstolpar ska ske regelbundet, så att markeringen är i gott skick.

6. Uppföljning

6.1 Dokumentation av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet bör dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen bör framgå:

- åtgärd
- plats (skötselområde)
- kostnad
- tidpunkt
- utförare

Åtgärder av restaureringskaraktär bör dokumenteras med foto före och efter åtgärd.

6.2 Bevarandemål och gynnsamt tillstånd

Svenljunga kommun ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. I en särskild uppföljningsplan kommer målindikatorer att anges. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i skötselplanen uppfylls och att skötseln fungerar. Uppföljningen kommer vara en viktig hjälp för förvaltarens planering av skötselarbetet.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras när uppföljningen indikerar att det behövs.

7. Planerad förvaltning

Förvaltningen av naturreservatet Buttorps forsar bekostas av Svenljunga kommun.

Tabell: Sammanfattning och prioritering av skötselplanens åtgärder. Prioritering inom intervall 1-3 där 1 är högsta prioritet att genomföra.

Åtgärd	Skötselområde	När/intervall	Prioritet
Gränsmarkering	Hela reservatet	Inom 1 år	1
Informationsskylt	2.2 och 2.1	Inom 1 år	1
Gallra/röja bort mindre granar, brunnsröjning vid stora träd	2	Inom 1 år	1
Gallra/röja kring kring ädellöv och asp	4	Inom 1 år	1
Gallra röja bort mindre gran och löv	1	Inom 1 år	1
Gallra yngre gran och ringbarka äldre gran i södra delen	3.1	Inom 2 år	1
Återställa kvill (Anmälan till Lst, 11 kap MB)	6.1	Inom 3 år	2
Utredning angående bästa åtgärd vid dämnet	6.3	Inom 3 år	2
Biotoprestaurering (lekgrus, flytt av block), (Anmälan till Lst, 11 kap MB)	6	Inom 3 år	1
Fylla/täppa igen diken (anmälan till Lst, 11 kap MB) , ev. i samband med röjningar i område 2,	3	Ca 2 år	3
Röja kring träd gräva sandblottor	5	Ca 1-3 år	3
Stigsystem	Hela reservatet	När det är lämpligt	3
Bänkar	2.1, 2.2, 2.3	Inom 3 år	2
Bete/Slätter	5	Årligen	1
Uppföljning av skötselåtgärd		Efter åtgärd	
Gallra/röja bort mindre gran, brunnsröjning	2 och 3	Vid behov	1
Gallra/röja bort mindre gran och löv	1	Vid behov	1
Gallra/röja kring ädellöv och asp	4	Vid behov	1
Röja kring träd, gräva sandblottor	5	Vid behov	1
Lägga ut lekgrus	6	Vid behov	2

8. Referenser

Referenser specifikt för detta naturreservat

Fritz Ö. 2016, Naturcentrum, Förslagsversion 2016-01-25, Skötselplan för Naturreservatet Buttorps forsar i Svenljunga kommun

Andersson, M. & Stenström, J. 2006. Flodpärlmussla i Västra Götalands län – Känd förekomst 2005. Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Rapport 2006:86.

Bertilsson, A., m.fl. 2002. Västergötlands flora. Lund.

Fritz, Ö., Ingvarsson, P. & Stenström, J. 2014. Förstudie inför reservatsbildning Buttorp. Naturcentrum rapport projekt 287 till Svenljunga kommun. 2014-12-22. 40 sidor.

*Jönköpings Fiskeribiologi. 2008. Åtgärdsplan för öring (*Salmo trutta*) i Ätran och dess biflöden på sträckan Forsa – Ljungafors. Rapport till Svenljunga kommun. 49 sidor.*

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Kartverket WebbGIS.

Nolbrant, P. 2006. Inventering och naturvärdesbedömning av Ätran med dess stränder i Svenljunga kommun. Rapport BioDivers till Svenljunga kommun. 90 s.

Stenström, J., Andersson, M. & Lundin, K. 2008. Ätran vid Buttorp. Naturvårdsutlåtande och fördjupad inventering av flodpärlmussla och bottenfauna. Naturcentrum rapport till Projektet biotopförbättrande åtgärder för Ätranöring. 2008-11-21. 22 sidor.

Sjöstrand, Per 1990. Översiktlig fiskevårdsplan för Ätran mellan Forsa och Ljungafors. Fiskeristyrelsen 1990, Jönköping.

Allmänna referenser

ArtDatabanken. 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

EUs art- och habitatdirektiv (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.

EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1.

Finsberg, C. 2013. Skyddad natur i ett förändrat klimat. Grön infrastruktur i strandängar och ädellövmiljöer samt klimatanpassad skötsel av skyddad natur. Rapport 2013:74. Länsstyrelsen i Västra Götalands län.

Halldén, A. (red.) 2002. Biotopkartering – vattendrag. Metodik för kartering av biotoper i och i anslutning till vattendrag. Reviderad version. Meddelande 2002:55, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Jönköping.

Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken Rapporterar nr 14. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Löfgren, R. & Andersson, L. (red.). 2000. Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker. Rapport 5081, Naturvårdsverket, Stockholm.

Löfroth, M. 1997. Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000. Naturvårdsverket. Stockholm.

Naturvårdsverket, 1987. Inventering av ängs- och hagmarker: handbok. Naturvårdsverket informerar, Statens Naturvårdsverk, Solna.

Naturvårdsverket. 1999. Bedömningsgrunder för miljö kvalitet. Sjöar och vattendrag: bakgrundsrapport 1: kemiska och fysikaliska parametrar. Rapport 4920, Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Att skylta skyddad natur. Naturvårdsverket, Stockholm.

Naturvårdsverket, 2003. Kartering av skyddade områden – skogstyper i naturreservat och nationalparker. Rapport 5282, Naturvårdsverket, Stockholm.

Nitare, J. (red.), 2010. Signalarter - indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag, Jönköping.

Bilagor Bilaga 1 Tabeller

Tabell Arter

Tabell 1. Förekomst av kända naturvårdsarter i Buttorps forsar.

- signalarter (S), arter som används för att lokalisera och urskilja skogar med höga naturvärden (Skogsstyrelsen, Nitare 2010)
- rödlistade arter uppdelade enligt Artdatabankens kategorier: Nationellt utdöd (RE); Akut hotad (CR); Starkt hotad (EN); Sårbar (VU); Nära hotad (NT); Kunskapsbrist (DD), (Gärdenfors 2010)
- arter (ÅGP) som omfattas av Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter
- arter (EU) som är listade i EUs fågeldirektiv (direktiv 79/409/EEG) annex 1 och art- och **habitatdirektiv** (direktiv 92/43/EEG) annex 2 och 4.
- Arter (F) som är fridlysta enligt artskyddsförordningen, där särskilda kvalitetsindikatorer anges

Källa: NC = Naturcentrum, BioD = Biodiverse, ELF = Elfiskeregistret

Art	Kategori	Skötselområde	Inventeringsdatum	Källa
Mossor				
Fällmossa	S	2.3	2014	NC
Blåmossa	S, F	3.2	2014	NC
Lavar				
Lönnlav	S	2.3	2014	NC
Slanklav	S	2.2	2014	NC
Kärlväxter				
Ask	EN	2.3	2014	NC
Backtimjan	NT	5	2006	BioD
Bäckbräsma	S	2.2	2014	NC
Skogsbräsma	S	2.1	2014	NC
Rankstarr	S	2.1	2014	NC
Skärmstarr	S	2.1	2014	NC
Korallrot	S, F	3.2	2014	NC
Kärrfibbla	S	2.1	2014	NC
Grönvit nattviol	F	2.1	2014	NC
Fåglar				
Strömstare	F	6.1	2014	NC

Drillsnäppa	F	6.1	2014	NC
Forsärla	F	6.1	2014	NC
Däggdjur				
Utter (endast spår)	NT, ÅGP, EU, F	6.1, 6.2	2014-16	NC
Fiskar				
Ål	CR	6.1	2010	ELF
Lake	NT	6.1	2014	ELF
Groddjur				
Åkergroda	EU, F	3.2, 2.1	2014	NC

Tabell Naturtyper

Tabell 2: Markslag och naturtyper som ska rapporteras till Naturvårdsverket. Målarealerna är de som förväntas efter eventuella restaurerings- och skötselåtgärder.

¹ Kartering av skyddade områden (KNAS), (Naturvårdsverket 2003)

² Biotopkartering – vattendrag (Halldén et al. 2002)

³ Inventering av ängs- och hagmarker (Naturvårdsverket 1987)

Markslag och Naturtyp	Areal år 2016 (ha)	Målareal (ha)
Barrskog:	0,1	0,1
Barrblandskog ¹	0,1	0,1
Lövskog:	6,2	6,9
Triviallövskog ¹	5	5,5
Triviallövskogar med ädellövsinslag ¹	0,9	0,9
Ädellövskog ¹	0,4	0,4
Sumpskog:	3,9	4,4
Lövsumpskog ¹	3,2	3,7
Barrsumpskog ¹	0,7	0,7
Brännor, ungskog, plantskog:	0,7	0
Naturbetesmark³ (betesmark på inäga eller utmark):	2,1	2,1
Blandlövhage	2,1	2,1
Vattendrag²:	5	5
Strömmande	4,1	4,1
Forsande	0,9	≥0,9

Mad	0,5	0
Väg	0,04	0,04
Summa areal (i ha)	18,5	18,5

Tabell Natura2000 habitattyper

Tabell 3: Förekommande Natura 2000-habitat

Kod	Natura 2000-habitat	Areal år 2016 (ha)	Målareal (ha)
6430	Högörtängar	0,9	0,6
9020	Nordlig ädellövskog	0,4	0,4
9070	Trädklädd betesmark	2	2
9080	Lövsumpskog	3,2	3,7

Bilaga 2 kartor

2A Översiktskarta

2B Karta skötselområden

2C Karta naturtyper

2D Karta natura2000

2E Friluftsliv

2F Karta naturvårdsarter